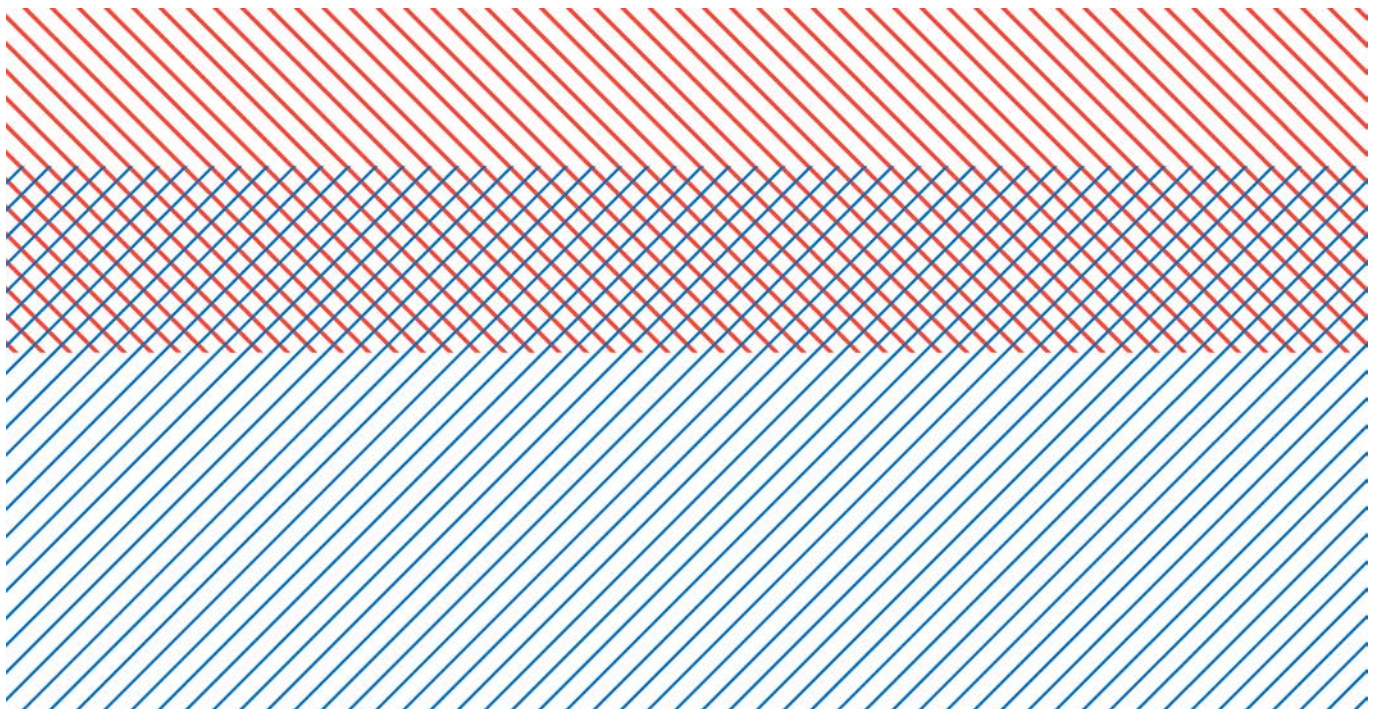

Notat

Rabat- og tilskudsordninger til pensionister på udvalgte områder

Analyse af 13 cases på transport-, social- og kulturområdet

Lea Graff

*Rabat- og tilskudsordninger til pensionister på udvalgte områder –
Analyse af 13 cases på transport-, social- og kulturområdet*

© VIVE og forfatteren, 2018

e-ISBN: 978-87-93626-54-6

Projekt: 11407

VIVE – Viden til Velfærd

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11, 1052 København K

www.vive.dk

VIVE blev etableret den 1. juli 2017 efter en fusion mellem KORA og SFI. Centeret er en uafhængig statslig institution, som skal levere viden, der bidrager til at udvikle velfærdssamfundet og den offentlige sektor. VIVE beskæftiger sig med de samme emneområder og typer af opgaver som de to hidtidige organisationer.

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Forord

Ældre er berettigede til en lang række rabatter og tilskudsordninger, fx pensionistrabatter på museer og i den offentlige transport, hvor pensionister nyder godt af det såkaldte mimrekort, der giver en prismæssigt favorabel rabatordning for pensionister. Trafikselskaberne på Sjælland, dvs. Movia, DSB og Metroselskabet, står over for en harmonisering af pensionistrabatten i forlængelse af den harmonisering, som er gennemført for øvrige kunder i forbindelse med takstreformen i 2017.

Movia har derfor bedt VIVE om at tilvejebringe en række eksempler på eksisterende rabat- og tilskudsordninger, hvor pensionister selv betaler en andel af omkostningerne, til inspiration for Movias fremtidige overvejelser i forbindelse med harmoniseringen af priser og rabatter til pensionister i den offentlige transport.

Notatet er udarbejdet af projektleder Lea Graff, VIVE. Valget af eksempler – cases – er foretaget i tæt dialog med Movia på baggrund af VIVEs indgående kendskab til ældre- og socialområdet samt Movias tilsvarende kendskab til den offentlige transport. Det første udkast af notatet har været til kommentering hos Movia og har været igennem VIVEs interne kvalitetssikringsprocedurer.

Lea Graff, VIVE
2018

Indhold

Sammenfatning	5
1 Introduktion.....	8
1.1 Baggrund.....	8
1.2 Formål og undersøgelsesspørgsmål	8
1.3 Metode og datagrundlag	9
1.4 Læsevejledning.....	12
2 Offentlig transport.....	13
2.1 Case 1: Togrejser mellem takstområder, herunder over Storebælt (DSB/Arriva)	13
2.2 Case 2: Fjernbusser.....	15
2.3 Case 3: Takst Vest – lokale rejser inden for ét trafikskelskabs område.....	16
2.4 Opsamling på de tre cases på transportområdet.....	18
3 Socialområdet	19
3.1 Case 4: Folkepension	19
3.2 Case 5: Ældrechecken.....	24
3.3 Case 6: Boligstøtte.....	25
3.4 Case 7: Pas	27
3.5 Opsamling på de fire cases på socialområdet.....	27
4 Kulturområdet.....	29
4.1 Case 8: Seniorpas i Køge Kommune	29
4.2 Case 9: Odsherred Kommunes aftenskoler.....	31
4.3 Case 10: Pensionistrabat i Frederiksberg Svømmehal	32
4.4 Case 11: Københavns museer	34
4.5 Case 12: Den Blå Planet.....	34
4.6 Case 13: Medielicens.....	35
4.7 Opsamling på de seks cases på kulturområdet.....	37
5 Tværgående diskussion.....	38
5.1 Indledning	38
5.2 Ligheder og forskelle på ordningerne	38
5.3 Fordele og ulemper ved ordningernes kriterier og dokumentationskrav	40
Litteratur	42

Sammenfatning

Baggrund

På en række velfærdsområder er ældre berettigede til særydelser og rabatter begrundet med deres alder, eller at de modtager pension. Dette gælder eksempelvis pensionistrabatter i svømmehaller og på museer, ligesom pensionister har forskellige rabatmuligheder i den offentlige trafik, uanset indkomst eller formue.

Særydelserne til ældre har historisk været begrundet ud fra antagelsen om, at det var forbundet med en større nedgang i indtægt at nå folkepensionsalderen, og derfor også ud fra et ønske om at sikre pensionisterne ordentlige økonomiske vilkår. For en del af rabatterne og særydelserne gælder endvidere, at de har været begrundet med et kapacitetshensyn. Således er der ofte tidsmæssige begrænsninger på ordningerne. Eksempelvis i den offentlige trafik, hvor fx 'mimrekortet' kun kan anvendes uden for myldretiden, og i svømmehaller, hvor rabatten til pensionister ofte gives på tidspunkter, hvor der ikke er kapacitetsbelastninger. Særydelserne til ældre er dog også løbende til debat, dels på grund af et stigende antal ældre, dels fordi de forskellige særydelser ofte tilgodeser de mere velstillede og mobile ældre, og dels fordi ældres indkomst og formue generelt er steget. Dermed er det i mindre grad end tidligere forbundet med en større indtægtsnedgang at nå folkepensionsalderen (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2013).

Der ses da også med mellemrum justeringer i de alders- eller pensionsbetingede særydelser. Eksempelvis er de statslige museer i vid udstrækning ophørt med at tilbyde særlige rabatter til pensionister, mens museerne i Københavns Kommune netop har indført gratis adgang for pensionister i 2018. Også inden for den offentlige transport pågår der aktuelt justeringer af rabatterne til pensionister, hvor rejsevilkårene vest for og over Storebælt ændres i marts 2018. I 2017 trådte reformen Takst Sjælland, der harmoniserede priser og rejseregler i den kollektive trafik i Region Sjælland og Hovedstaden, i kraft, men harmonisering af rabatterne til unge og til pensionister gennemføres i en fase 2.

Formål

Som led i forberedelserne til den kommende harmonisering af pensionistrabatterne i Region Sjælland og Hovedstaden har Trafikselskabet Movia henvendt sig til VIVE for at få foretaget en analyse af eksisterende rabatter og særydelser til pensionister på en række velfærdsområder. Formålet med dette er at tilvejebringe eksempler på forskellige særydelser til pensionister, hvis indhold og administration kan give inspiration til den næste fase af takstharmoniseringen.

I denne analyse er der fokus på tre overordnede velfærdsområder: offentlig transport, socialområdet og kulturområdet. Der beskrives og analyseres i alt 13 illustrative eksempler på rabatter, tilskud og ydelser målrettet ældre og pensionister. Analysen er foretaget med udgangspunkt i følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke eksempler er der på særydelser til pensionister på de valgte områder?
- Hvad er ordningernes indhold, formål og betingelser for adgang til særydelserne?
- Hvordan administreres ordningerne og herunder, hvilke dokumentationskrav stilles der til borgeren?
- Hvordan er ordningerne finansieret?
- Hvilke fordele og ulemper kan der være forbundet med ordningernes administration?

Resultater

På området for **offentlig transport** er der beskrevet tre cases: togrejser mellem takstområder, fjernbusser og Takst Vest-reformen, der harmoniserer priser og rabatter i de vestdanske trafiksselskaber. I de tre cases anvendes de samme overordnede kriterier for adgang til rabatterne: at man modtager førtidspension eller er fyldt 65 år. På den måde opstilles der i rabatorningerne forskellige kriterier for borgere over og under 65 år. For borgere under 65 år opstilles et pensionsmodtagerkriterium i form af kravet om, at borgeren modtager førtidspension, mens der for borgere over 65 år kun findes et alderskriterium. Dermed er kriterierne for at modtage rabatterne mere lempelige for borgere over 65 år. Det er den enkelte transportoperatør, der er ansvarlig for administrationen af de forskellige ordninger. For alle transportoperatørerne gælder, at personer over 65 år blot skal kunne dokumentere alder. For førtidspensionister kræves dokumentation i form af den årligt udsendte pensionsmeddelelse fra Udbetaling Danmark.

På **socialområdet** er der medtaget fire eksempler på særydelser: folkepension, ældrecheck, boligstøtte og rabat ved pasudstedelse. For folkepension, ældrecheck og pas stilles der krav om, at borgeren har nået folkepensionsalderen. Ældrechecken er endvidere betinget af, at borgeren modtager folkepension, mens rabat ved udstedelse eller fornyelse af pas ikke afhænger af andet end alder. Denne ordning er dermed den eneste i analysen, der kun opererer med et rent alderskriterie. De tre første cases, folkepension, ældrecheck og boligstøtte, anvender endvidere alle indkomstkriterier, mens formue også er et kriterie for udmålingen af ældrecheck og boligstøtte. Administrationen af den nedsatte rabat ved pasudstedelse sker kommunalt via Borgerservice. For de tre øvrige cases gælder, at Udbetaling Danmark er ansvarlig for al administration relateret til ordningerne. Dette er bl.a. begrundet med, at alle tre ordninger anvender objektive kriterier for adgang til og udmåling af ydelserne.

På **kulturområdet** er der medtaget seks forskellige former for rabatter, der spænder over to kommunale tilskudsordninger til pensionisters deltagelse i aftenskoletilbud, et idrætstilbud, et museums-tilbud, Den Blå Planet og medielicens. Alle ordningerne anvender adgangskriterier ud over alder, men disse er forskellige i hver case. De fleste cases på kulturområdet anvender førtids- og/eller folkepension som adgangskriterie, og nogle opererer med supplerende indkomstkriterier, fx i form af krav om, at pensionisten modtager ældrecheck. I disse tilfælde opstilles der forskellige indkomstkriterier for førtids- og folkepensionister. De forskellige ordninger administreres af de enkelte kulturtilbud, der som oftest kræver dokumentation for alder for borgere over 65 år og pensionsmeddelelse for borgere under 65 år.

Den **tværgående diskussion** viser, at der både er forskelle og ligheder mellem de 13 ordninger, ikke mindst i forhold til de forskellige adgangskriterier og dokumentationskrav, samt hvordan ordningerne er administreret.

Flere af ordningerne er tilknyttet den faktiske folkepensionsalder, som fra juli 2022 hæves til 67 år. På samme tidspunkt stiger også aldersgrænsen for pensionistrabat hos DSB og ved udstedelse af pas til 67 år, hvormed aldersbetingelsen i disse tilfælde følger den faktiske pensionsalder. Det samme vil gøre sig gældende i de andre særydelser, der er direkte tilknyttet folkepensionsalderen.

Kun 6 af de 13 cases anvender indkomst- eller formuekriterier ud over modtagelse af pension. Heraf er de 3 på socialområdet, hvor de har karakter af at være sociale ydelser. De særydelser, der anvender yderligere indkomstkriterier som supplement til modtagelse af folkepension, er på den måde i højere grad målrettet pensionister med lav indkomst og formue. De ordninger, der ikke anvender supplerende kriterier vedrørende indkomst eller formue, tilbydes også borgere med høje indkomster og formue. I flere cases knyttes indkomst- eller formuekriterier til eksisterende former for objektive

indkomstvurderinger, primært dem, der er foretaget af Udbetaling Danmark i forbindelse med beregning af pension og diverse tillægsydelse.

Også dokumentationskravene svinger meget mellem de forskellige ordninger, alt efter hvor mange og hvor specifikke adgangskriterier ordningerne har. Pensionsmeddelelsen, der årligt udsendes af Udbetaling Danmark til samtlige modtagere af førtids- eller folkepension, anvendes i næsten halvdelen af casene. Pensionsmeddelelsen har den fordel som dokumentation, at den er let at administrere for pensionisterne, der modtager den automatisk. For administratorerne af særydelse har den endvidere den fordel, at den ikke blot dokumenterer, at borgeren rent faktisk modtager pension, men også indeholder oplysninger om indkomst, formue og tillægsprocent.

Dokumentationskravene til borgeren har betydning for, hvor meget det kræver for den enkelte at kunne fremvise den nødvendige dokumentation, hvilket er relevant at overveje i forhold til målgrupperne for de aldersbetingede særydelse.

Metode

Undersøgelsen af de forskellige særydelse er foretaget ved hjælp af litteratur- og lovstudier suppleret med enkelte telefoninterview med nøglepersoner for at tilvejebringe supplerende oplysninger om ordninger, hvor de offentligt tilgængelige beskrivelse ikke har været dækkende.

1 Introduktion

1.1 Baggrund

Ældre og pensionister er, enten baggrund af alder eller pensionsmodtagerstatus, berettigede til en række særydelser i form af rabatter, økonomiske tillæg og ydelser. For eksempel kan personer, der er fyldt 65 år, uanset formue- og indkomstforhold få varmetillæg og nedsat ejendomsværdiskat. Også på andre velfærdsområder findes der rabatter og tilskudsmuligheder målrettet førtids- og/eller folkepensionister. Et eksempel er kulturområdet, hvor nogle museer tilbyder pensionistrabatter, ligesom førtids- og folkepensionister også tilbydes en række forskellige rabatmuligheder ved rejser med offentlig transport. Historisk har særydelserne overordnet været begrundet ud fra antagelsen om, at det er forbundet med indtægtsnedgang at nå pensionsalderen og ønsket om at sikre pensionister ordentlige levevilkår (Velfærdskommissionen, 2006; Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2013; Socialudvalget, 2013), mens eksempelvis det offentlige tilskud til rabatter i den offentlige transport og på licens blev indført for at gøre det muligt for pensionister at opretholde det samme forbrug af fx kulturtilbud som før pensioneringen (Velfærdskommissionen, 2006).

De aldersbetingede særydelser til pensionister er dog løbende til debat. Tilbage i 2006 foreslog Velfærdskommissionen eksempelvis en udfasning af en del af særydelserne til pensionister, herunder licensnedsættelse og rabatterne i den offentlige transport, altså offentligt finansierede eller subsidierede særydelser (Velfærdskommissionen, 2006). Baggrunden for debatten dengang som nu er det stigende antal ældre, og at ældres formue og indkomst generelt er steget, hvorfor det for flere og flere pensionister i mindre grad end tidligere er forbundet med en større nedgang i indkomst at nå folkepensionsalderen, samt at de forskellige aldersbetingede særydelser ofte tilgodeser de mere velstillede og mobile ældre (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2013). På den baggrund er der flere gange blevet argumenteret for en målretning af ydelserne (se fx Velfærdskommissionen, 2006; Politiken 28. nov. 2012).

Der ses med mellemrum justeringer i de alders- eller pensionsbetingede rabatter. For eksempel er Nationalmuseet, Moesgaard Museum og Aros i Aarhus ophørt med at tilbyde pensionistrabatter, med henvisning til, at pensionisters indkomstforhold er ændret (Jyllandsposten 18. nov. 2016), mens københavnske politikere derimod netop har besluttet at yde økonomisk støtte til pensionistrabat på byens museer (Politiken 11. sep. 2017). Også inden for den offentlige transport er der ændret eller ved at blive ændret på rabatstrukturerne for ældre og pensionister. I 2017 trådte reformen Takst Sjælland, der harmoniserede priser og rejseregler i den kollektive trafik i Region Sjælland og Region Hovedstaden, i kraft, men en reform af rabatordninger til ældre og pensionister blev udskudt til en senere fase. De vstdanske takster er ligeledes planlagt harmoniseret i 2018, og heri indgår, i modsætning til Takst Sjælland, en harmonisering på pensionistområdet, dvs. en harmonisering af pensionistrabatterne.

1.2 Formål og undersøgelsesspørgsmål

1.2.1 Analyse af eksisterende rabat- og tilskudsordninger til pensionister

Som led i forberedelserne af den kommende harmonisering af pensionistrabatterne på Sjælland har Trafikselskabet Movia henvendt sig til VIVE med ønsket om at få foretaget en undersøgelse af eksisterende rabat- og tilskudsordninger til pensionister på en række forskellige velfærdsområder.

I den indledende dialog med VIVE er det besluttet at sætte fokus på tre overordnede velfærdsområder: offentlig transport, socialområdet og kulturområdet, og inden for hvert område at beskrive og analysere en række illustrative eksempler på særydelser målrettet pensionister. Formålet med analysen er på den baggrund at bidrage til inspiration til Movias overvejelser i forbindelse med den kommende takstharmonisering. Analysen er foretaget med udgangspunkt i en række undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke eksempler er der på særydelser til pensionister på de valgte områder?
- Hvad er ordningernes indhold, formål og betingelser for adgang til særydelserne?
- Hvordan administreres ordningerne, og, herunder, hvilke dokumentationskrav stilles borgeren?
- Hvordan er ordningerne finansieret?
- Hvilke fordele og ulemper kan der være forbundet med ordningernes administration?

Den konkrete operationalisering af undersøgelsesspørgsmålene og begrundelsen for valget af undersøgelsesområder tydeliggøres i de følgende afsnit.

1.3 Metode og datagrundlag

Undersøgelsen er gennemført som et kvalitativt studie og præsenteres efter aftale med Movia som casebeskrivelser. Det betyder, at der i stedet for en kortlægning af samtlige rabat- eller tilskudsordninger på de givne områder fremlægges et antal cases inden for hvert område med det formål at opstille eksempler på forskellige rabat- og tilskudsordningers administration og indhold. På kulturområdet præsenteres eksempelvis cases for rabatorordninger til pensionister i en række kultur- og idrætstilbud i kommuner i Region Sjælland og Region Hovedstaden, ligesom at boligydelse til pensionister præsenteres som en case på socialområdet. Konkret undersøges rabat- og tilskudsordninger til pensionister på tre overordnede undersøgelsesområder: **offentlig transport, socialområdet og kulturområdet.**

- **Transportområdet** er medtaget, fordi trafikkselskaberne hver især tilbyder forskellige rabatorordninger til pensionister. Dermed kan der hentes viden om og inspiration til rabatorordninger hos andre transportudbydere, hvis formål og ydelser i høj grad ligner Trafikkselskabet MOVIA's. På den baggrund kan opbygningen og administrationen af de forskellige trafikkselskabers rabatorordninger måske nemmere overføres til MOVIA's overvejelser omkring den kommende harmonisering af rabatter til pensionister.
- **Socialområdet** er medtaget, dels fordi der her findes en række ydelser og tilskudsordninger, hvor alder eller modtagelse af pension er et kriterie for tilkendelse, dels fordi der i for eksempel pensionstillæggene og boligydelsen, der begge aftrappes i forhold til indkomst og for boligydelsen også formue, kan hentes inspiration i forhold til en eventuel tilknytning af alders-, formue- og indkomstkriterier.
- **Kulturområdet** er velkendt som et område, hvor der ofte gives rabat til pensionister, fx på museer og i svømmehaller. Kulturområdet anskues i denne undersøgelse bredt, dvs. dækkende over fx både aftenskoler, idrætstilbud og museer. Kulturområdet er medtaget i undersøgelsen af to årsager: Dels en formodning om, at bredden og diversiteten i kulturtilbuddene også kunne vise sig i de tilhørende rabatorordninger, dels fordi der er en vis sammenhæng mellem tilbud på kulturområdet og rabatorordninger i den offentlige transport. Et eksempel herpå er de tilfælde, hvor en ældre er afhængig af offentlig transport for at kunne benytte et givet kulturtilbud. Der-

udover opererer både den offentlige transport og ikke mindst idrætstilbud ofte med kapacitetsafhængige rabatter. Som flere af casene i undersøgelsen viser, gives pensionistrabatter således ofte på tidspunkter, hvor der ikke er så mange andre, der benytter det givne tilbud.

Med undtagelse af de tre cases på området offentlig transport, der er udvalgt af Movia grundet deres særlige kendskab til dette område, er de forskellige cases udvalgt af VIVE på baggrund af VIVEs viden om rabat- og tilskudsordninger af relevans for undersøgelsens formål. Eksemplerne er endvidere valgt ud fra, hvorvidt de har potentiel relevans for Movias overvejelser omkring harmonisering af taksterne på pensionistområdet – det være sig som illustration af, hvordan en rabatorgning kan organiseres og administreres, fordele og ulemper ved en given ordning, eller inspiration i forhold til eksempelvis indkomst- og formuekriterier for adgang til ordningen. Et andet kriterie ved udvælgelse af casene har været mere pragmatisk, nemlig hvorvidt det ved hjælp af desk research kombineret med enkelte telefoninterview har været muligt at fremfinde relevante og dækkende oplysninger om rabat- eller tilskudsordningen inden for undersøgelsens rammer. Eksempelvis gives der i mange idrætstilbud rabat til pensionister, men der er sjældent redegjort for baggrunden for dette eller ordningens administration i offentligt tilgængelige dokumenter og beskrivelser på fx hjemmesider.

Casene opstilles på enten nationalt eller kommunalt niveau (se tabel 1.1 herunder), alt efter om casen beskriver en rabat- eller tilskudsordning, der gælder i hele landet eller i en enkelt kommune. For hver rabat- eller tilskudsordning redegøres for følgende emner:

- Indhold og formål
- Kriterier for adgang til ordningen
  - fx alder, indkomst og formue
  - hvorvidt ordningen er relateret til kapacitetshensyn.
- Ordningens administration, herunder
  - hvilke instanser der står for at administrere ordningen
  - hvilke dokumentation der kræves for at benytte ordningen
  - ordningens finansiering.

Undersøgelsen af de forskellige rabat- og tilskudsordninger til ældre og pensionister er foretaget ved hjælp af litteratur- og lovstudier suppleret med telefoninterview med nøglepersoner med henblik på at tilvejebringe supplerende oplysninger om ordninger, hvor de offentligt tilgængelige beskrivelser ikke har været dækkende. Der er i den forbindelse blevet foretaget to telefoninterview med en leder på et aftenskoletilbud samt en medarbejder i en kommunal kultur- og fritidsforvaltning.

Tabel 1.1 herunder viser en oversigt over de medtagede områder, cases, deres analyseniveau og den anvendte metode og datagrundlag.

Tabel 1.1 Oversigt over cases og metode

Ydelser		Analyseniveau	Antal cases	Data og metode
Transportområdet	Pensionstrabatter	Både Nationalt, regionalt og kommunalt	3	Desk research af relevant skriftligt materiale leveret af MOVIA samt offentligt tilgængelige beskrivelser
Socialområdet	Folkepension	Nationalt	1	Desk research af relevant skriftligt materiale, primært lovarbejder
	Ældrecheck	Nationalt	1	Desk research af relevant skriftligt materiale, primært lovarbejder
	Boligyldelse	Nationalt	1	Desk research af relevant skriftligt materiale, primært lovarbejder
	Pas	Nationalt	1	Desk research af relevant skriftligt materiale, primært lovarbejder
Kulturområdet	Rabatter til kulturtilbud, her museer, aftenskoler og idrætstilbud	Kommunalt (men også tværkommunale og nationale ordninger)	5	Desk research af relevant skriftligt materiale & 2 interview med nøglepersoner
	Medielicens	Nationalt	1	Desk research af relevant skriftligt materiale

1.3.1 Begreber og afgrænsninger

En række rabat- og tilskudsordninger tilbydes førtidspensionister på lige fod med folkepensionister, mens nogle ordninger er tilknyttet en aldersbetingelse. I notatet anvendes begrebet pensionister i udgangspunktet derfor om både modtagere af førtids- og folkepension. I de tilfælde, hvor en given ordning kun er målrettet folkepensionister eller ud fra et alderskriterie, eller der gælder forskellige kriterier for henholdsvis førtids- og folkepensionister, fremgår dette af teksten.

Ligeledes tydeliggøres det også, når en særydelse afhænger af, om pensionisten modtager førtidspension efter den gamle ordning, dvs. hvor førtidspensionen er tilkendt før 1.1.2003, eller den nye ordning. På den gamle førtidspensionsordning følger sammensætningen af pensionen folkepensionens sammensætning i forhold til, at pensionen i hovedtræk er opbygget af et grundbeløb og et pensionstillæg. Og førtidspensionister på den gamle ordning har derfor adgang til en række af de samme særydelser som folkepensionister på socialområdet, herunder også i forhold til to af de analyserede særydelser: folkepension og boligydelse.

Med særydelser menes på den baggrund ydelser, rabatter eller tilskud, hvor enten selve tildelingen eller særlige lempelige regler for tildeling begrundes i alder eller pensionsmodtagerstatus. Særydelserne kan godt være afhængige af andre kriterier, eksempelvis indkomst eller formue.

1.4 Læsevejledning

Strukturen i notatet er som følger:

Kapitel 1 beskriver undersøgelsens baggrund, formål, metode og datagrundlag.

Kapitlerne 2-4 indeholder et antal beskrivelser – cases – af forskellige rabat- og tilskudsordninger målrettet førtids- og folkepensionister. Som afslutning på hvert kapitel sammenlignes de forskellige kriterier og dokumentationskrav.

I Kapitel 2 gives tre eksempler på rabatordninger i den offentlige trafik, her DSB, fjernbusserne og den aktuelle Takst Vest-reform.

I kapitel 3 præsenteres fire cases på socialområdet: folkepensionen – herunder det personlige tillæg og den personlige tillægsprocent, ældrechecken, boligstøttere reglerne for pensionister og rabat ved udstedelse eller fornyelse af pas.

Kapitel 4 indeholder seks cases på kulturområdet dækkende over museer, aftenskoler og idrætstilbud i sjællandske kommuner og medielicens.

I kapitel 5 sammenlignes de forskellige ordningers kriterier for adgang, fx alder, indkomst og formue, samt administrationen af dem, herunder de tilknyttede dokumentationskrav. Slutteligt diskuteres nogle fordele og ulemper ved ordningernes kriterier samt dokumentationskrav, der kan have relevans for Movias overvejelser.

2 Offentlig transport

I dette kapitel fremlægges tre cases inden for offentlig transport. DSB og Arriva samt trafiksselskaberne Movia, BAT¹, Midttrafik, FynBus, Nordjyllands Trafikselskab (NT) og Sydtrafik har hver især en række forskellige rabatmuligheder til modtagere af førtids- eller folkepension, men takstsystemerne, der på nuværende tidspunkt følger hvert af de regionale selskaber, er under harmonisering.

Den første case vedrører togrejser mellem takstområder, herunder over Storebælt, og tager derfor udgangspunkt i togoperatørerne DSB og Arriva. DSB dækker togdrift i hele landet, mens Arriva har stået for driften af den regionale togtrafik i Midt- og Vestjylland siden 2003. Den anden case vedrører fjernbustrafikken, der udgøres af selskaber som Flixbus og Sortbillet. Fjernbustrafikken er medtaget fordi den udgør et stigende supplement til den øvrige offentlige trafik (Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, 2017). Den sidste case på transportområdet omhandler den kommende Takst Vest-reform blandt de vstdanske trafiksselskaber, der, ligesom Movia på Sjælland, administrerer den kollektive trafik i hver deres geografiske område. Efter aftale med Movia indgår Takst Sjælland, dvs. Movias eget ressortområde, ikke i undersøgelsen. Handicapkørsel, eksempelvis Flextrafik, indgår heller ikke i undersøgelsen.

Afdækningen af de tre cases er foretaget ved hjælp af en gennemgang af offentligt tilgængelige oplysninger, fx via relevante hjemmesider og lovarbejder, og bearbejdning af materiale udleveret af Movia.

2.1 Case 1: Togrejser mellem takstområder, herunder over Storebælt (DSB/Arriva)

2.1.1 Indhold og formål

Det daværende Transportministerium² har indgået kontrakt med DSB og Arriva³ om togrejser mellem takstområder. DSB og Arriva er gennem deres respektive kontrakter forpligtet til at yde minimum 25 % rabat til førtids- og folkepensionister ved brug af rejsekort eller kontantbilletter. Denne rabat gælder rejser over Storebælt samt rejser, som indbefatter mere end ét af de fire takstområder vest for Storebælt. For rejser internt i ét takstområde gælder det pågældende trafiksselskabs regler og priser.

Jævnfør kontrakten med det daværende Transportministerium er DSB fx forpligtet til som minimum at yde følgende rabatter til folke- og førtidspensionister:

- DSB skal på indenlandske rejser yde rabat til personer, der er fyldt 65 år, samt førtidspensionister med et gyldigt DSB legitimationskort. For rabatberettigede pensionister, der ikke benytter rejsekort, skal rabatten udgøre minimum 25 % af prisen for en almindelig enkeltbillet.
- For indehavere af Rejsekort Pensionist skal rabatten udgøre minimum 25 % af prisen for den første rejse på et rejsekort voksen personligt, svarende til rabattrin 0 (Transportministeriet, 2015).

---

¹ Indgår efter aftale med Movia ikke i analysen.

² Nu Transport-, Bygnings- og Boligministeriet.

³ Da Arriva kun dækker enkelte strækninger i Midt- og Vestjylland er DSB det primære fokus for denne case.

Fra marts 2018 omlægger DSB og Arriva rabatordningerne til pensionister, således at rabatter for togselskabernes rejser i højere grad bliver harmoniseret på tværs af trafikelskabsområderne.

- DSB og Arriva vil fra marts 2018 yde 25-40 %⁴ rabat til pensionister, som rejser på rejsekort, og pensionister vil på linje med øvrige passagerer få off peak-rabat på 20 % inden for trafikelskabsområderne i Vest.
- På rejser med tog *mellem* trafikelskabsområder ydes ligeledes en off peak-rabat på 20 %, som kun er tilgængelig for kundetyperne ung og pensionist. På denne måde vil DSB, i tråd med Takst Vest, yde rabat på op til 48 % til pensionister, som rejser hyppigt med Rejsekort.
- På Pendlerkort ydes minimum 25 % rabat i forhold til ordinært Pendlerkort til voksen alt efter Pendlerkortets gyldighedsområde. På Pendlerkort med gyldighed på tværs af trafikelskaber ydes 25 % rabat.

Ændringen indebærer, at 65-billetten udfases. 65-billetten er, trods sit navn, et rabattilbud til både personer 65+ og modtagere af førtidspension. Billetten er billigst mandag til torsdag samt lørdag, hvor der opnås 50 % rabat. På fredage og søndage samt de store rejsedage opnås 25 % rabat. Pensionister vil dog fortsat kunne købe enkeltbilletter med 25 % rabat efter udfasningen af 65-billetten.

2.1.2 Kriterier for adgang til ordningen

Modtagere af førtidspension samt personer over 65 år er berettigede til pensionistrabat hos DSB via de ovennævnte rabatprodukter. Der er således knyttet et pensionsmodtager-kriterie til personer under 65 år, mens der for personer over folkepensionsalderen kun er tilknyttet et alderskriterie. Der er ikke andre kriterier, fx indkomst eller formue, tilknyttet rabatmulighederne for hverken førtidspensionister eller personer 65+. Fra 1. juli 2022 hæves folkepensionsalderen til 67 år. Fra denne dato hæves aldersgrænsen for rabat til personer 65+ hos DSB ligeledes til 67 år. Det vil altså sige, at aldersbetingelsen for folkepensionister/65+ hos DSB rent faktisk følger folkepensionsalderen.

2.1.3 Ordningens administration

DSB administrerer rabatordningen. Både ved at administrere fordelingen af statstilskuddet til rabatterne mellem DSB og andre operatører, fx Arriva (Transportministeriet, 2015), og ved at administrere salget af rabatprodukterne, fx på internettet og salgssteder. DSB administrerer ligeledes den dokumentation, der skal anvendes af modtagere af førtidspension, der ønsker at anvende rabatmulighederne. Dette gøres via DSB Legitimationskortet, der kan fås gratis i DSB Salg & Service og 7-Eleven på stationer, når der fremvises dokumentation for førtidspension i form af den seneste pensionsmeddelelse (der udsendes af Udbetaling Danmark en gang årligt) og afleveres et pasfoto.

Rabat til pensionister i jerntrafikken, dvs. også DSB og Arriva, finansieres via Finansloven, dvs. som statstilskud. DSB og Arriva kompenseres af staten for den rabat, der ydes pensionisterne. Selskaberne skal årligt over for Transport-, Bygnings- og Boligministeriet redegøre for udmøntningen af det statslige tilskud til særlige rabatter for udvalgte grupper (se fx Transportministeriet, 2015).

---

⁴ Den tekniske implementering af pensionistrabatten sker ved at yde mængderabat allerede fra første rejse på rejsekort til indehavere af rejsekort med passagertypen *pensionist*. Hermed opnår man at kunne yde rabat til lavfrekvente pensionister, uden at de højfrekvente pensionister får højere rabat end yngre pendlere, der benytter rejsekort.

2.2 Case 2: Fjernbusser

2.2.1 Indhold og formål

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen har indgået kontrakt om offentlige tjenesteydelser med en række fjernbusoperatører for at sikre, at bl.a. pensionister opnår rabat i fjernbusserne. Formålet er at understøtte mobilitet og tilgængelighed i den offentlige transport for grupper med lavere indkomst og generelt at styrke den kollektive transport, i og med at fjernbusserne udgør et supplement til det øvrige kollektive trafiknet (Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, 2017b).

Fjernbusserne kører på tværs af trafikselskabernes områder, fx fra Aalborg til København. Fjernbusserne har kapacitetsafhængige priser for samtlige kundetyper. Den fulde pris for en strækning kan således være over 30 % lavere på en billig afgang i forhold til en dyr afgang. Jævnfør *Bekendtgørelse om kompensation for rabatter til bestemte passagergrupper i fjernbustrafikken* (BEK nr. 751 af 19/06/2016) skal fjernbusoperatører, der indgår kontrakt med Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, yde mindst 25 % rabat på en standardbillet til pensionister, og operatørerne kan derudover for egen regning vælge at yde yderligere rabat. Pensionistrabatten udgør, ved opslag på tre forskellige operatørers hjemmesider⁵ 19.12.2017, netop 25 % af voksenprisen for en given afgang.

2.2.2 Kriterier for adgang til ordningen

Pensionistrabatten gælder for personer over 65 år samt personer, der modtager førtidspension. Det vil sige, at pensionistrabatten gives uafhængigt af pensioniststatus for borgere 65+, mens borgere under 65 skal modtage førtidspension for at være berettigede til rabatten. Der er derudover ikke tilknyttet nogen adgangskriterier til rabatordningen, hvorfor rabatten er uafhængig af eksempelvis brugernes økonomiske forhold.

2.2.3 Ordningens administration

Den enkelte fjernbusoperatør administrerer rabatudmøntningen til pensionister. I praksis købes busbilletterne på operatørernes hjemmesider, via apps, i busserne samt i udvalgte rejsebureauer alt efter operatør. Der afkræves ikke dokumentation for alder eller pensionsstatus ved billetkøb. Denne dokumentation skal i stedet kunne forevises ved påstigning. I busserne skal personer over 65 år kunne dokumentere deres alder, fx ved sygesikringsbevis (flixbus.dk) eller id med billede (sortbillet.dk), mens personer, der modtager social pension, skal forevise deres pensionsmeddelelse (Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, 2017c).

Rabatten finansieres både af de enkelte operatører og via Finansloven. Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen godtgør således operatøren svarende til 15 % af prisen på en standardbillet, dog maksimalt 60 DKK pr. rabatterede enkeltbillet. Godtgørelsen afregnes kvartalsvist, idet operatøren sender en opgørelse til Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen efter kvartalets afslutning (Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, 2017c).

---

⁵ www.fliix.dk, www.ekspressbus.dk, www.sortbillet.dk

2.3 Case 3: Takst Vest – lokale rejser inden for ét trafikskabs område

2.3.1 Indhold og formål

De vestdanske takster er planlagt harmoniseret som led i reformen Takst Vest, og heri indgår også en harmonisering af rabatter på pensionistområdet. De trafikskaber, der indgår i Takst Vest, er Nordjyllands Trafikskab (NT), Midttrafik, Sydtrafik og FynBus. Derudover indgår DSB og Arriva som togoperatører i Vestdanmark. Formålet med Takst Vest-reformen er, lig Takst Sjælland, at skabe mere enkle og gennemskuelige priser i den kollektive trafik (Transport-, Bygnings- og boligministeriet, 2016). De konkrete rabatelementer og -kriterier i reformen afhænger bl.a. af, hvilken type billetmedie, fx rejsekort eller enkeltbillet, der anvendes.

2.3.2 Kriterier for adgang til ordningen

Når Takst Vest implementeres i 2018, vil den kollektive trafik i Vestdanmark operere med en minimumsrabat til førtidspensionister og personer over 65 år (65+). De enkelte trafikskaber kan derudover vælge at supplere med yderligere rabat. Rejsekort vil blive det primære billetmedie og takstprodukt for pensionister og personer over 65, som ønsker at opnå rabat. Her er aftalt en fælles minimumsrabat på tværs af hele området, mens rabatten på pendlerkort og enkeltbillet varierer alt efter operatør og trafikskab. Førtidspensionister og personer over 65 vil kunne opnå pensionistrabatter på følgende produkter:

Rejsekort, alle rejser:

Takst Vest indebærer, at trafikskaberne vest for Storebælt fra marts 2018 vil yde 25-40 %⁶ rabat til pensionister, som rejser på rejsekort, og pensionister vil på linje med øvrige passagerer få off peak-rabat på 20 % inden for trafikskabsområderne i Vest.

Pensionistrabatten gælder uanset rejselængde og for både bus- og togrejser. Pensionister, som foretager mere end ni rejser om måneden, betaler ved brug af rejsekort det samme som ordinære kunder, idet kundetyperne *voksen* og *pensionist* med så høj rejsefrekvens opnår samme mængderabat. Som tabel 2.1 herunder viser, opererer Takst Vest⁷ således med en aktiv brug af mængderabat til pensionister, hvor øget brug resulterer i højere rabat. Pensionister modtager altid 25 % rabat, men ved over 27 rejser får de 40 % rabat. Eftersom fuldt betalende voksne opnår samme rabatprocent som pensionister ved mere end 10 rejser om måneden, betaler pensionister med et højt forbrug af rejser (+10 rejser pr. måned) det samme som almindelige voksne.

Tabel 2.1 Rabatprocent på rejsekort, voksen og pensionist

Rejser pr. måned	0-3	4-9	10-27	>27
Personlig, voksen	0 %	10 %	25 %	40 %
Pensionist (minimum)	25 %	25 %	25 %	40 %

Kilde: Sagsdokumenter udleveret af MOVIA

De enkelte trafikskaber kan supplere med kundetyperabat oveni de satser, som vises i tabellen. Dette har NT valgt at gøre, således at rabatten på første rejse på rejsekort ligger på 33 %. Pensionister, der anvender rejsekortet, får samme kapacitetsbestemte rabat (off peak) på 20 % som øvrige

⁶ Den tekniske implementering af pensionistrabatten sker ved at yde mængderabat allerede fra første rejse på rejsekort til indehavere af rejsekort med passagertypen *pensionist*. Hermed opnår man at kunne yde rabat til lavfrekvente pensionister, uden at de højfrekvente pensionister får højere rabat end yngre pendlere, der benytter rejsekort.

⁷ I modsætning til MOVIA.

kunder. Dette er en landsdækkende ordning og således ikke noget, der gælder særskilt for Takst Vest-selskaberne.

Pendlerkort/periodekort til lokale rejser

Rabatten på pendlerkort til pensionister vil variere fra trafikselskab til trafikselskab, når Takst Vest er implementeret, men uafhængig af trafikselskab vil højfrekvente pensionister have adgang til et prismæssigt favorabelt produkt:

- NT og FynBus: Her vil højfrekvente pensionister opnå 50 % rabat i forhold til en fuldt betalende voksen. Denne rabatprocent vil medføre, at det for erhvervsaktive pensionister ikke vil kunne betale sig at benytte rejsekort til pendling.
- Sydtrafik: Her vil de højfrekvente pensionister få 30 % rabat i forhold til en fuldt betalende voksen.
- Midttrafik samt busser og tog på tværs af trafikselskabernes dækningsområde: Højfrekvente pensionister vil få 25 % rabat i forhold til en fuldt betalende voksen. Derudover fortsætter Midttrafik salget af et særligt deltidsperiodekort til pensionister, der ikke kan anvendes i myldretiden og kun er gyldigt i busser.

Enkeltbilletter

Når Takst Vest er implementeret i 2018, opnår pensionister og rejsende over 65 år i nogle tilfælde pensionistrabat på enkeltbilletter, afhængig af rejsemiddel og område:

- Togrejser, herunder sammenhængende rejser med både bus og tog: Pensionister/65+ kan købe enkeltbilletter med 25 % rabat. Denne rabatform afløser den nuværende 65+-rabat på minimum 25 %.
- Trafikselskabsrejser (bus og lokalbane internt i ét trafikselskab): Her får pensionister/65+ i udgangspunktet ingen kundetyperabat, undtagen ved interne rejser i NT's område, hvor der gives en pensionistrabat på 50 %.
- Ved busrejser på tværs af regionsgrænser gives ingen kundetyperabat til pensionister.

Tabel 2.2. giver et skematisk overblik over de forskellige pensionistrabatter, der forventes at blive implementeret i marts 2018, som følge af Takst Vest-reformen. Da de endelige oplysninger fra trafikselskaberne vedrørende størrelsen på de forskellige pensionistrabatter først offentliggøres ultimo januar 2018, kan oversigten være behæftet med mindre fejl.

Tabel 2.2 Oversigt over pensionistrabatter i Takst Vest

Selskab	Kontantbilletter	Rejsekort ¹	Periodekort
	Rabat %	Rabat %	Rabat %
DSB/Arriva ²	25 %	25-40 % ³	Som voksen
NT	Kundetyperabat: 50 % ved rejser internt i NT's område	33-50 %	Kundetyperabat: 50 %
Midttrafik	Kundetyperabat: 0 %	25-40 %	30-40 % (afhængig af zonelængde)
Sydtrafik	Kundetyperabat: 0 %	25 - 40 %	Ca. 34 % i forhold til voksen periodekort
FynBus	Kundetyperabat: 0 %	25 - 40 %	Kundetyperabat: 50 %

Note: 1) Den tekniske implementering af pensionistrabatten sker ved at yde mængderabat allerede fra første rejse på rejsekort til indehavere af rejsekort med passagertypen *pensionist*. Hermed opnår man at kunne yde rabat til lavfrekvente pensionister, uden at de højfrekvente pensionister får højere rabat end yngre pendlere, der benytter rejsekort.
2) Rejser som helt eller delvist inkluderer tog i hele Vestdanmark, undtagen internt i NT's område. Her gælder NT's regler, priser og rabatter
3) Rejser med bus og/eller tog på tværs af trafikalselskabsområder

2.3.3 Ordningernes administration

Den konkrete administration af både de fælles elementer i Takst Vest-reformen og de forskellige selskabers særegne rabatter varetages af hvert enkelt selskab (se fx DSB's administration i case 1 i dette kapitel). Rabatterne udløses, når der købes en rejse, og hvert selskab administrerer selv eventuelle særegne krav i forhold til dokumentation og lignende. Lig de øvrige cases på transportområdet ydes der offentlige tilskud til finansieringen af pensionistrabatter hos transportudbydere. Der foreligger ingen for analysen relevante oplysninger vedrørende, om den kommende Takst Vest-reform medfører nogen ændringer vedrørende finansieringen af pensionistrabatterne.

2.4 Opsamling på de tre cases på transportområdet

På området for offentlig transport er der beskrevet tre cases: togrejser mellem takstområder, fjernbusser og Takst Vest. I alle tre cases anvendes de samme overordnede kriterier for adgang til rabatterne: Adgang gives til førtidspensionister samt personer, der er fyldt 65 år. På den måde opstilles der i rabatordningerne forskellige kriterier for borgere over og under 65 år: For borgere under 65 år stilles et indkomstkriterie i form af kravet om, at borgeren modtager førtidspension, mens der for borgere over 65 år kun findes et alderskriterie. Dermed er kriterierne for at modtage rabatterne mere lempelige for borgere over 65.

De enkelte transportoperatører er ansvarlige for administrationen af de forskellige ordninger er. For alle transportoperatørerne gælder, at personer over 65 år blot skal kunne dokumentere alder. For førtidspensionister kræves dokumentation i form af den årligt udsendte pensionsmeddelelse. Hos DSB administreres dokumentationskravene i form af DSB Legitimationskortet, hvilket igen kræver førtidspensionsmeddelelse for udstedelse.

3 Socialområdet

Dette kapitel indeholder fire cases på socialområdet. På socialområdet findes en lang række tillægs- og ydelsesordninger målrettet folkepensionister og i nogle tilfælde også førtidspensionister på den gamle ordning, dvs. tilkendt før 1.1.2003⁸. Disse ordninger har alle til fælles, at de tildeles ud fra et alders- eller pensionsmodtagerkriterie, mens størstedelen af ordningerne også tildeles på baggrund af indkomst, for boligydelse også formue, og i nogle tilfælde også pensionistens konkrete udgifter. På denne måde målrettes ydelserne så vidt muligt personer med behov for dem (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2013).

Eksempler på ydelser, der tildeles på denne baggrund, er pensionstillæggene tilknyttet folkepensionen samt de personlige tillæg til pensionister, herunder helbredstillæg, varmetillæg og nedslag i ejendomsværdibeskatningen. Til sidstnævnte er kun knyttet et alderskriterie, da nedslaget gives ved alderen 65 år uagtet beskæftigelsesstatus. Derudover gives folkepensionister en gunstig ejendoms-skatteordning. Også boligydelsen til pensionister⁹ i leje- og andelsboliger ydes efter mere gunstige regler end den almindelige boligsikring til borgere, der ikke er pensionister.

På socialområdet indgår folkepensionen, ældrechecken og boligydelse som cases. Baggrunden herfor er, at alle tre ordninger anvender objektive kriterier for tildeling, fx indkomstforhold, mens boligydelsesordningen endvidere inddrager de faktiske boligudgifter i udmåling af den faktiske ydelse. Folkepensionen adskiller sig fra de øvrige cases i analysen ved, at den er en decideret forsørgelsesindkomst og som sådan ikke en særydelse. Det er valgt at inkludere Folkepensionen på lige fod med ældrechecken og boligydelsen, fordi der både er ligheder og forskelle mellem ordningerne, hvilket muliggør både sammenligning og kontrastering mellem forskellige beløbsgrænser for aftrapning af tillæggene samt andre relevante kriterier.

Derudover indgår også pensionistrabat ved fornyelse af pas til folkepensionister i undersøgelsen. Dels er dette en af de få faktiske rabatordninger, der findes på socialområdet, dels kan administrationen af ordningen eventuelt tjene til inspiration i MOVIA's fremadrettede overvejelser. For alle tre ordninger redegøres der for bl.a. indhold, formål, og hvordan ordningerne administreres, herunder hvilke krav der stilles pensionisten i forhold til dokumentation og lignende.

Afdækningen af cases på socialområdet er foretaget ved hjælp af en gennemgang af relevante lovarbejder og anden litteratur.

3.1 Case 4: Folkepension

3.1.1 Indhold og formål

Fra man fylder 65 år, har man mulighed for at modtage folkepension. I januar 2017 var der 1.119.000 modtagere af folkepension (Danmarks Statistik, 2017). Folkepensionen består af et grundbeløb samt et pensionstillæg. Derudover har nogle pensionsmodtagere ret til forskellige tillæg som supplement til folkepensionen, eksempelvis helbredstillæg til dækning af visse medicin- og behandlingsudgifter. Adgangen til de sidstnævnte tillæg bestemmes på baggrund af den personlige tillægsprocent, der igen udregnes på baggrund af pensionstillægget. I denne case indgår derfor både folkepensionens grundbeløb, pensionstillægget og den personlige tillægsprocent. Reglerne omkring

---

⁸ I pensionsreglerne sidestilles folkepensionister og førtidspensionister på den gamle ordning ofte i forhold til en lang række ydelser, inkl. flere af de her medtagne.

⁹ Både modtagere af folkepension og modtagere af førtidspension på den gamle ordning, dvs. tilkendt før 1.1. 2003.

pensionstillægget gælder også for førtidspensionister efter den gamle ordning, men fokus i casen er på reglerne for folkepensionister.

Formålet med folkepensionen og dermed også pensionstillægget er at sikre folkepensionister et 'løbende forsørgelsesgrundlag, som efter lovgivningen er fastsat som passende' (VEJ nr. 53 af 31/08/2007). Formålet med ydelsen er bl.a. begrundet i, at pensionsalderen er forbundet med et lavere forsørgelsesgrundlag (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2013), i og med at det for størstedelens vedkommende indebærer fratræden fra arbejdsmarkedet. Selve pensionstillægget er, qua de herunder beskrevne kriterier i forhold til indkomst, målrettet pensionister med ingen eller beskedne indtægter ud over folkepensionen og har dermed specifikt til formål at sikre, at også disse pensionister får et 'passende' forsørgelsesgrundlag.

Folkepensionen¹⁰ består altså af et *grundbeløb* og et *pensionstillæg*, der begge er skattepligtige. Folkepensionens grundbeløb er ens for enlige og gifte/samlevende, mens pensionstillægget er større for enlige, som tabel 3.1 herunder viser:

Tabel 3.1 Folkepension pr. måned i kr. før skat (2017)

	Enlige	Gifte/samlevende
Grundbeløb	6.160 kr.	6.160 kr.
Pensionstillæg	6.551 kr.	3.223 kr.
I alt	12.711 kr.	9.383 kr.

Kilde: VEJ nr. 10143 af 16/11/2016.

Da folkepensionen er en forsørgelsesydelse, reguleres den, såfremt pensionisten og dennes eventuelle ægtefælle eller samlevers indtægter overstiger de nærmere fastlagte grænser (VEJ nr. 53 af 31/8/2007).

Folkepensionens grundbeløb

Folkepensionens *grundbeløb* blev tidligere givet uafhængigt af indkomst, men reguleres nu med pensionistens arbejdsindkomst, jf. Pensionslovens § 27, stk. 1., hvis pensionisten har arbejdsindtægter over et vist beløb (se herunder). Der medtages kun indtægter ved eget arbejde, dagpenge, mødediæter o.l., og ikke anden personlig indkomst. Ligeledes medregnes arbejdsmarkedsbidrag ikke. En ægtefælles eller samlevers indtægt har ikke betydning for grundbeløbets størrelse, og satsen er uafhængig af, om pensionisten er enlig eller samlevende. Formue har ingen betydning for hverken grundbeløbets eller pensionstillæggets størrelse.

Grundbeløbet nedsættes med 30 % af indtægtsgrundlaget (arbejdsindkomsten) ved indkomst over 316.200 kr. årligt (2017). Den øvre grænse for arbejdsindtægt i forhold til at modtage folkepensionens grundbeløb er 556.500 kr. årligt (2017) (VEJ nr. 10143 af 16/11/2016). Ved denne arbejdsindtægt er man altså ikke længere berettiget til at få folkepensionens grundbeløb.

Folkepensionens pensionstillæg

Pensionstillægget reguleres derimod med både pensionistens og en eventuel ægtefælle eller samlevers *samlede indtægter* ud over pension, jf. Pensionslovens § 29. Det betyder, at der i beregningen af indtægtsgrundlaget for pensionstillægget ud over arbejdsindkomst også medtages fx arbejdsmarkedspensioner og private pensioner, kapitalindkomst, aktieindkomst og erstatninger. Ved beregningen af pensionstillæg ses der bort fra et fradrag på 69.800 kr. om året (2017) for enlige og 140.000

¹⁰ Og førtidspension tilkendt før 1.1.2003.

kr. (2017) for gifte eller samlevende. Når pensionistens egne og en eventuel ægtefælles/samlevers indtægter er gjort op, nedsættes pensionstillægget med en procentsats af det beløb, som indtægten overstiger fradragsbeløbene med, jf. Pensionslovens § 31 stk. 2. Det vil sige, at pensionstillægget nedsættes med følgende og forskellige procentsatser afhængig af pensionistens og en eventuel ægtefælle eller samlevers indtægtsforhold:

- 30,9 % for enlige pensionister
- 32,0 % for pensionister, hvis ægtefælle eller samlever ikke har ret til social pension
- 16,0 % for pensionister, hvis ægtefælle eller samlever også har ret til social pension.

Det vil altså sige, at for hver 100 kr., indtægten overstiger fradragsbeløbet, nedsættes pensionstillægget med 32 kr. for gifte eller samlevende, hvor den ene er pensionist. Er begge pensionister, nedsættes med 16 kr. for hver, og for enlige nedsættes pensionstillægget med 30,90 kr. for hver 100 kr., indtægten overstiger fradragsbeløbet (2017-satser).

Ved opgørelsen af indkomstgrundlaget for beregningen af både pensionstillægget og den personlige tillægsprocent (se herunder) har folkepensionisten derudover et særligt bundfradrag på op til 60.000 kr. i indtægter ved personligt arbejde (VEJ nr. 10143 af 16/11/2016).

Tabel 3.2 herunder viser, hvornår folkepensionens grundbeløb og pensionstillægget bortfalder pga. for høje indtægter:

Tabel 3.2 Bortfald af folkepension i kr. (2017)

	Pr. måned	Pr. år
Grundbeløb	46.367 kr.	556.400 kr.
Pensionstillæg		
Enlig	27.017 kr.	324.200 kr.
Ugift samboende	15.883 kr.	190.600 kr.
Gift/samlevende med pensionist	31.808 kr.	381.700 kr.
Gift med en ikke-pensionist	21.733 kr.	260.800 kr.

Note: Beregnet på baggrund af VEJ nr. 10143 af 16/11/2016.

Den personlige tillægsprocent

Den personlige tillægsprocent bruges til at beregne størrelsen på de øvrige tillæg til Pensionsloven, som borgeren eventuelt er berettiget til. Disse tillæg er bl.a. helbrestillægget og det personlige tillæg. Derudover anvender DR Licens den personlige tillægsprocent til at tilbyde nedsat medielicens til folkepensionister med en personlig tillægsprocent på 100 (se case 13). Den personlige tillægsprocent fastsættes ud fra det samme indtægtsgrundlag som ved beregningen af pensionstillægget, således at pensionisten ender med en personlig tillægsprocent på 0-100 %. Jo højere tillægsprocenten er, jo mere kan borgeren få i tilskud. Den personlige tillægsprocent fastsættes for den enkelte pensionist i forbindelse med den årlige fastsættelse af pensionen den 1. januar og kan omregnes i løbet af året ved ændringer i pensionistens forhold. Ligesom ved beregningen af pensionstillægget indgår pensionistens og en eventuel ægtefælles eller samlevers samlede indtægter ud over pensionen i beregningen.

Enlige har en tillægsprocent på 100, hvis de har indkomster på højst 20.100 kr. om året (2017) ud over folkepensionen. For gifte og samlevende er beløbet 39.800 kr. om året (2017) tilsammen ud over folkepensionen. Den personlige tillægsprocent nedjusteres fra 100 ved indtægter over disse beløb og bortfalder helt (bliver 0) ved indtægter på eller over 69.800 kr. (2017) for enlige, 140.000 kr. tilsammen for gifte eller samlevende, ud over pensionen. Tillægsprocenten nedsættes med 1 % for hver 497 kr. som enlige har indkomster på over 20.100 kr., og for hver 1.002 kr. af gifte eller samlevendes samlede indkomster over 39.800 kr. Tabel 3.3 herunder viser de her nævnte beløb i en lidt mere overskuelig form, mens tabel 3.4. viser hvordan den personlige tillægsprocent nedjusteres fra 100 til nul.

Tabel 3.3 Den personlige tillægsprocent, satser 2017

	Fradragsbeløb	Bortfaldsbeløb	1 % nedsættelse hver gang indtægt stiger med
Enlige	20.100 kr. pr. år	69.800 kr.	497 kr.
Gifte/samlevende, tilsammen	39.800 kr. pr. år	140.000 kr.	1.002 kr.

Kilde: VEJ nr. 10143 af 16/11/2016.

Tabel 3.4 Oversigt over personlig tillægsprocent og indkomst ud over folkepensionen, for enlige og gifte/samlevende. 2017

Personlig tillægsprocent	Indkomst ud over folkepensionen, enlig	Indkomst ud over folkepensionen, gift/samlevende, tilsammen
100 %	20.100 kr.	39.800 kr.
90 %	25.070 kr.	49.820 kr.
80 %	30.040 kr.	59.840 kr.
70 %	35.010 kr.	69.860 kr.
60 %	39.980 kr.	79.880 kr.
50 %	44.950 kr.	89.900 kr.
40 %	49.920 kr.	99.920 kr.
30 %	54.890 kr.	109.940 kr.
20 %	59.860 kr.	119.960 kr.
10 %	64.830 kr.	129.980 kr.
0 %	> 69.800 kr.	> 140.000 kr.

Kilde: Egne udregninger på baggrund af VEJ nr. 10143 af 16/11/2016.

3.1.2 Kriterier for adgang til ordningen

Folkepension kan pt. ydes fra det fyldte 65. år, gradvist stigende til 68 år i perioden 2019 til 2031. Det betyder, at folkepensionsalderen er forskellig alt afhængig af, hvornår man er født:

- 65 år for personer, der er født før den 1. januar 1954
- 65 1/2 år for personer, der er født i perioden fra den 1. januar 1954 til den 30. juni 1954
- 66 år for personer, der er født i perioden fra den 1. juli 1954 til den 31. december 1954

- 66 1/2 år for personer, der er født i perioden fra den 1. januar 1955 til den 30. juni 1955
- 67 år for personer, der er født i perioden fra den 1. juli 1955 til den 31. december 1962
- 68 år for personer, der er født efter den 31. december 1962.

Ud over aldersbetingelsen er der en række betingelser vedrørende indfødsret, bopæl og optjening, der har indflydelse på dels retten til at modtage folkepension, dels folkepensionens størrelse. Således skal man som hovedregel være dansk statsborger, have fast bopæl i Danmark og have boet i Danmark i mindst 3 år fra det fyldte 15. år til pensionsalderen (LBK nr.1208 af 17/11/2017). Fuldt grundbeløb og pensionstillæg forudsætter således mindst 40 års bopæl i Danmark fra det 15. år., ellers nedsættes folkepensionen. Indkomst- og samlivskriterierne af betydning for beregningen af folkepensionens og den personlige tillægsprocents størrelse er beskrevet herover.

3.1.3 Ordningens administration

Myndighedsansvaret ligger hos Udbetaling Danmark¹¹ i forhold til beregning, udbetaling og evt. regulering af folkepensionen, herunder pensionstillægget samt den personlige tillægsprocent. Ansøgningen om folkepension skal indgives til Udbetaling Danmark jf. Pensionslovens § 13.

Folkepensionen udbetales ikke automatisk, men skal søges¹². Tidligere havde Udbetaling Danmark pligt til at sende en meddelelse til alle personer, der nærmede sig folkepensionsalderen, om deres ret til folkepension, jf. Pensionslovens § 13. Denne pligt er ophørt i september 2017, og borgerne skal nu selv huske at søge om folkepension.

Udbetaling Danmark og kommunerne anvender SKATs indkomstregistre. Det indebærer, at Udbetaling Danmark anvender indkomstoplysninger fra SKATs registre direkte i forbindelse med indtægtsreguleringen af pension og boligstøtte. Indtægtsgrundlaget for folkepensionen blev tidligere opgjort på grundlag af skatteopgørelsen for indkomståret to år tidligere. Dette beløb blev herefter opreguleret. Siden 2015 er pensionen blevet reguleret på grundlag af den aktuelle indkomst, dvs. forskudsopgørelsen, samt evt. oplysninger fra indkomstregisteret og oplysninger fra pensionisten. (LF 166 2013/14). Den udbetalte pension er foreløbig og reguleres én gang årligt, når årsopgørelsen fra SKAT foreligger, jf. Pensionslovens § 39 b. Kravene til ansøgere og pensionsmodtagere vedrørende dokumentation er derfor minimalt, om end borger har pligt til at oplyse Udbetaling Danmark om ændringer i indkomst- eller samlivsforhold af betydning for beregning af pensionen. Pension udbetales til en NemKonto, jf. lov om offentlige betalinger mv.

Staten finansierer fuldt ud udgifterne til folkepensionen, mens staten og kommunerne samfinansierer udgifterne til førtidspensionister, dog i forskellig grad alt efter, om det er førtidspension på de gamle eller de nye regler, samt hvor længe borgeren har modtaget førtidspension.

¹¹ Udbetaling Danmark har fået overført myndighedsansvaret for opgaver, der overvejende kan afgøres ud fra objektive kriterier, for eksempel alder, boligareal og økonomi. Kommunen har myndighedsansvaret for sagsområder, hvor afgørelsen forudsætter et socialfagligt skøn, eksempelvis helbredstillægget.

¹² Førtidspensionister overgår automatisk til folkepension, når de når folkepensionsalderen.

3.2 Case 5: Ældrechecken

3.2.1 Indhold og formål

Den supplerende pensionsydelse ældrechecken blev indført som led i Finanslovaftalen for 2003 som en midlertidig ydelse på 5.000 kr. til folkepensionister med lav indkomst og formue. Fra 2004 blev ydelsen gjort permanent, og siden er beløbet løbende blevet hævet, så den fulde ældrecheck i 2017 er på 16.900 kr. før skat. (VEJ nr. 10142 af 16/11/2016). I 2016 modtog 267.600 folkepensionister ældrecheck. I gennemsnit var ældrechecken i 2016 på 14.300 kroner (Danmarks Statistik, 2017), hvilket på det tidspunkt var 2.300 kroner mindre end det maksimale beløb.

3.2.2 Kriterier for adgang til ordningen

Ældrechecken er en del af Pensionsloven (§ 72d), men adskiller sig fra folkepensionen, dvs. grundbeløbet og pensionstillægget, ved at ældrechecken både afhænger af indkomst og den likvide formue. Som likvid formue medregnes bl.a. indestående i pengeinstitutter, pantebreve, kursværdien af obligationer og aktier samt en eventuel kontant beholdning (VEJ nr. 53 af 31.8.2007). Endvidere er ældrechecken forbeholdt folkepensionister, hvor førtidspensionister på den gamle ordning, dvs. tilkendt før 1/1/2003, også er berettigede til pensionstillæg. Ordningen opererer således både med et folkepensionskriterie og indkomst- og formuekriterier.

For at være berettiget til ældrechecken skal den samlede likvide formue være mindre end 84.300 kr. for både enlige og gifte/samlevende. Størrelsen på ældrechecken afhænger derudover af den personlige tillægsprocent. Hvis den personlige tillægsprocent er 100, opnås det fulde beløb. Er den personlige tillægsprocent derimod på eksempelvis 50, opnås 50 % af det fulde beløb. Der er et mindstebeløb for udbetaling af ældrechecken på 200 kroner.

For ældrechecken gælder samme regler omkring brøkberegning, som ved folkepensionen. Det betyder, at brøkpensionister får nedsat ældrechecken med et antal fyrretyvededele i forhold til antallet af år med bopæl i Danmark. (VEJ nr. 53 af 31/08/2007).

3.2.3 Ordningens administration

For berettigede udbetales den supplerende pensionsydelse automatisk sammen med folkepensionen hvert år i januar måned. Udbetaling Danmark er ansvarlig for beregning og udbetaling af ydelsen. Udbetaling Danmark undersøger selv, hvilke folkepensionister der er berettigede til ydelsen. Hertil anvendes de senest indberettede oplysninger til SKAT. Der er dermed ikke krav om ansøgning eller dokumentation, da Udbetaling Danmark har adgang til de for sagsbehandlingen nødvendige oplysninger. Ved behov pga. mangelfulde oplysninger har Udbetaling Danmark dog hjemmel til at bede pensionisten fremskaffe de nødvendige oplysninger (VEJ nr. 53 af 31/08/2007).

Ældrechecken finansieres fuldt af staten via Finanslovsaftalerne.

3.3 Case 6: Boligstøtte

3.3.1 Indhold og formål

Boligstøtte, der er den overordnede betegnelse for henholdsvis boligsikring og boligydelse, er et økonomisk tilskud til huslejeudgifter i helårsboliger. Reglerne omkring beregning af boligstøtte er særdeles komplicerede, da der er et hav af undtagelsesregler samt forskellige vilkår og tildelingskriterier alt efter alder, samlivsstatus, boligforhold, indkomst, formue m.m. I denne case inddrages derfor kun de mest relevante forhold. Det vil sige, at fokus i casen er på boligydelsen, der er målrettet folkepensionister og førtidspensionister på den gamle ordning. Reglerne omkring boligsikring berøres primært for at kontrastere forskelle relateret til tilskuddets størrelse for de to ordninger.

Det overordnede formål med boligstøtteleven er at sikre alle en passende bolig. Boligydelser til pensionister blev derudover indført i 1979 med det specifikke formål at give alle pensionister en mindre boligudgift uanset boligtype (Socialministeriet, 2002), og herunder at give pensionister bedre mulighed for at kunne blive i deres bolig efter overgangen til pension (Socialudvalget, 2013-14).

Reglerne omkring boligstøtte er forskellige alt efter, om man modtager folkepension eller ikke, ligesom de også er forskellige for førtidspensionister på henholdsvis ny og gammel (tilkendt før 1/1/2003) ordning. Boligstøtte til modtagere af folkepension eller førtidspension efter de gamle regler kaldes *boligyldelse*. Boligstøtte for alle andre kaldes *boligsikring*. Grundlæggende er boligydelsen mere fordelagtig end boligsikringen. Eksempelvis kan boligydelse, i modsætning til boligsikring, også ydes til pensionister, der bor i ejer- eller andelsbolig. I disse tilfælde ydes boligydelsen som et lavt forrentet lån, hvor boligydelsen til lejere er et ikke-tilbagebetalingspligtigt tilskud til huslejeudgifter.

Ved udregningen af boligydelse tages der højde for både indkomst og formue. Det vil sige, at niveauet for boligydelse bliver mindre, jo højere indkomst eller større formue. Boligydelser (lig boligstøtten) er således højere for personer med lav indkomst og lav formue. Endvidere indgår boligens størrelse og antal personer i husstanden også i beregningen.

Kriterierne for at modtage boligydelse er generelt mere lempelige end kriterierne for at modtage boligsikring, og boligydelsen er højere end boligsikringen. Det betyder, at en person, der modtager boligydelse, kan få væsentlig mere i boligstøtte end en person med tilsvarende indkomst og bolig, der modtager boligsikring (LBK nr. 174 af 24/02/2016; VEJ nr. 103 af 23/10/2002).

- Eksempelvis er formuetillægget ved udregning af boligydelse 10 % af formuen over 826.500 kr. og 20 % af formuen over 1.653.200 kr., mens formuetillægget ved boligsikring er 10 % af formuen over 753.800 kr. og 20 % af formuen over 1.507.800 kr.
- *Boligydelser* beregnes som forskellen mellem 75 % af den årlige boligudgift plus et tillæg på 6.600 kr. og 22,5 % af husholdets indkomsten over en indkomstgrænse på 157.000 kr.
- *Boligsikringen* derimod beregnes som forskellen mellem 60 % af den årlige boligudgift og 18 % af husholdets indkomsten over en indkomstgrænse på 143.200 kr.

Det simplificerede eksempel herunder viser, hvordan boligydelsen udregnes, og forskellen på niveauet for boligstøtte alt efter, om man modtager pension eller ej.

Tabel 3.5 Eksempel på udregning af boligydelse (2017-satser)

	Beløb
Hustandens indkomst	200.000 kr. (Indkomstgrænse: 157.000 kr.)
Årlig boligudgift	80.000 kr.
Andel af boligudgift	75 % af (80.000 + 6.600 kr.) = 64.950 kr.
Andel af indkomst	22,5 % af (200.000 – 157.000 kr.) = 9.675 kr.
Årlig boligydelse	64.950 – 9.675 kr. = 55.275 kr.
Nedsættes til den maksimale boligydelse	46.476 kr.
Egenbetaling	Mindst 16.600 kr. og mindst 11 % af 200.000 kr. = 22.000 kr.
Egenbetaling ved boligydelse på max 46.476 kr.	80.000 – 46.476 kr. = 33.524 kr.

Hvis det var en borger *under* 65, der modtog boligsikring, ville han i stedet få **12.000** kr. i boligstøtte og have en egenbetaling på **68.000** kr. for en bolig på samme størrelse. Det vil sige, at en folkepensionist eller førtidspensionist på gammel ordning vil få 34.476 kr. mere i boligstøtte om året end en ikke-pensionist.

3.3.2 Kriterier for adgang til ordningen

Boligstøttelovens almindelige betingelser skal være opfyldt, for at der kan udbetales boligstøtte. Efter Boligstøttelovens § 5 kan der ydes boligstøtte til personer, der har fast bopæl her i landet, og som benytter en beboelseslejlighed til helårsbolig. Det fremgår af boligstøttevejledningen (VEJ nr. 103 af 23/10/2002), at der ikke stilles krav om dansk statsborgerskab, blot fast bopæl i landet. Som beskrevet herover opstilles derudover en række kriterier for ydelsens størrelse.

3.3.3 Ordningens administration

Udbetaling Danmark varetager alle myndighedsopgaver vedrørende boligydelse og boligsikring, jf. Boligstøttelovens § 9b. Det vil sige, at det er Udbetaling Danmark der administrerer ansøgninger, beregning af boligstøtte samt udbetalingen deraf. Opgaven lå tidligere hos kommunerne, men i og med at boligstøtte beregnes på objektive kriterier (indkomst, formue, boligudgifter etc.), er opgaven nu placeret hos Udbetaling Danmark¹³.

Ansøgning om boligsikring og boligydelse indgives til Udbetaling Danmark via en digital selvbetjeningsløsning på borger.dk. Enkelte borgere kan fritages for kravet om digital ansøgning, hvis kommunen vurderer, at de ikke kan anvende denne løsning¹⁴. De oplysninger, der skal angives ved ansøgningen, fremgår af borgerens lejekontrakt, der endvidere også skal medsendes. For borgere, der bor i almene boligselskaber, får Udbetaling Danmark automatisk de nødvendige oplysninger fra boligselskabet. Disse borgere behøver derfor ikke medsende en kopi af lejekontrakten.

Staten refunderer delvist kommunens udgifter til boligstøtte. Staten refunderer udgifter til *boligsikring* med 50 %, mens udgifterne til boligydelsen refunderes med 75 % (BEK nr. 1591 af 15/12/2017).

¹³ Det samme gør sig gældende for andre ydelser, der beregnes på baggrund af objektive kriterier, fx folkepension og børneydelser. Myndighedsansvaret for ydelser, der indebærer en vis grad af skøn, er stadig placeret hos kommunerne.

¹⁴ Dette gælder ikke blot for ansøgninger om boligstøtte men generelt i forhold til fritagelse for digital kommunikation med offentlige myndigheder.

3.4 Case 7: Pas

3.4.1 Indhold og formål

Det følger af Pasloven (LBK nr. 76 af 19/01/2017), at personer, der har nået folkepensionsalderen, modtager rabat ved udstedelse og fornyelse af pas i form af et nedsat gebyr. Gebyret for udstedelse af pas er i 2017 på 626 kr. for voksne, mens personer, der har nået folkepensionsalderen, kun betaler 376 kr., dvs. en aldersbetinget rabat på 60 %.

Forarbejderne til bestemmelserne i Pasloven omkring nedsat gebyr til personer, der har nået folkepensionsalderen, indeholder ingen begrundelser for den aldersbetingede gebyrdifferentiering. Ligeledes findes der ingen begrundelser for, hvorfor eksempelvis førtidspensionister ikke har adgang til denne rabatordning.

3.4.2 Kriterier for adgang til ordningen

Det eneste kriterie for adgang til pensionistrabatten ved pasudstedelse og -fornyelse er, at borgeren har nået folkepensionsalderen. Om borgeren rent faktisk modtager folkepension eller fx stadig har lønindkomst har ingen betydning for adgang til rabatten. Ligeledes indgår der hverken formue- eller indkomstkriterier i forhold til muligheden for at opnå pensionistrabatten. Det betyder, at også velhavende ældre er berettigede til denne rabatordning, og i modsætning til flere af de øvrige cases i dette notat har førtidspensionister ikke adgang til denne specifikke pensionistrabat. Alderskriteriet følger folkepensionsalderen jf. § 1a i Lov om social pension. Det medfører, at folkepensionsalderen ikke er ens for alle men afhænger af fødselsår.

3.4.3 Ordningens administration

Jf. Pasloven kan Justitsministeriet henlægge opgaver vedrørende ansøgning om pas til kommunalbestyrelserne. Siden 2007 har det i praksis været den enkelte kommune, der administrerer rabatordningen i forbindelse med deres varetagelse af deres opgaver omkring pasudstedelse og -fornyelse. Det betyder også, at det er kommunerne, der administrerer borgerens betaling af passet. Ved fornyelse eller udstedelse af pas kræves personligt fremmøde i borgerserviceafdelingen i en kommune af eget valg. En del kommuner forlanger, at der bestilles tid til fremmødet på Borgerservice, og så vidt muligt ved online-løsning via borger.dk. I samme forbindelse opfordres der til betaling online. Der skal på Borgerservice fremvises følgende dokumentation: ved fornyelse det sidst udstedte pas, den originale dåbs- eller navneattest, hvis pensionisten ikke har et pas i forvejen, samt sundhedskort, hvis personnummer ikke fremgår af dåbs- eller navneattesten.

Den nedsatte rabat til pas for personer, der har nået folkepensionsalderen, finansieres af staten.

3.5 Opsamling på de fire cases på socialområdet

På socialområdet er medtaget fire eksempler på særydelser: folkepension, ældrecheck, boligstøtte og rabat ved pasudstedelse. Folkepensionen adskiller sig fra de øvrige ved at være en egentlig forsørgelsesindkomst, og ældrechecken kan ansues som et supplement til forsørgelsesindkomsten. Ligeledes adskiller casen om pas sig ved at være den eneste egentlige rabatordning på socialområdet.

For folkepension, ældrechecken og pas stilles der krav om, at borgeren har nået folkepensionsalderen. Dermed ændres alderskriteriet for ordningerne i takt med, at folkepensionsalderen gradvist

hæves over de næste årtier. Ældrechecken er endvidere betinget af, at borgeren modtager folkepension, mens rabat ved udstedelse eller fornyelse af pas ikke afhænger af, at borgeren rent faktisk er overgået til folkepension. De tre første cases, folkepension, ældrecheck og boligstøtte, anvender endvidere alle indkomstkriterier, mens formue også er et kriterie for udmålingen af ældrechecken og boligstøtte.

Administrationen af den nedsatte rabat ved pasudstedelse sker kommunalt via borgerservicekontorerne. Der stilles kun dokumentationskrav relateret til selve pasreglerne. For de tre øvrige cases gælder, at Udbetaling Danmark er ansvarlig for al administration relateret til ordningerne. Dette er blandt andet begrundet med, at alle tre ordninger anvender objektive kriterier for adgang til og udmåling af ydelserne.

4 Kulturområdet

I dette kapitel beskrives i alt seks cases på kulturområdet. Kulturområdet dækker i undersøgelsen både over kultur- og fritidstilbud, fx museer og aftenskoler samt medielicens. Der indgår nationale såvel som kommunale casebeskrivelser.

De udvalgte cases vedrørende kultur- og idrætstilbud ligger alle inden for Movias dækningsområde, dvs. i Region Sjælland og Region Hovedstaden. Afdækningen af relevante rabat- og tilskudsordninger er efter aftale med Movia sket med udgangspunkt i tre udvalgte casekommuner: Odsherred Kommune, Køge Kommune og Københavns Kommune. De tre kommuner blev valgt ud fra ønsket om at opnå en vis spredning, både geografisk og i forhold til, om det er land-, by- eller hovedstads-kommuner. Undersøgelsen omhandler derfor primært kultur- og idrætstilbud i de tre kommuner, men der inddrages også tilbud fra andre kommuner, da det ikke har været muligt at finde et relevant antal illustrative cases kun i disse tre kommuner. Derfor indgår der også cases fra Frederiksberg Kommune og Tårnby Kommune, begge i Region Hovedstaden. Endvidere er casene valgt under hensynstagen til ønsket om at medtage både private og offentlige kultur- eller idrætstilbud, da der kan være forskel på betingelserne for pensionistrabatter hos private henholdsvis offentlige institutioner.

Reglerne omkring medielicens er medtaget, fordi der til pensionistrabatten på dette område er tilknyttet både pensionsmodtager- og indkomstkriterier, hvorfor ordningens indhold og administration kan sammenlignes med de øvrige cases, der anvender disse kriterier, og på den måde kan bidrage til at påpege fordele og ulemper ved administrationen deraf.

Casene er primært afdækket ved hjælp af desk research af bl.a. relevante lovdokumenter samt offentligt tilgængelige dokumenter og hjemmesider. Endvidere er der suppleret med to telefoninterview for at få indsamlet de nødvendige oplysninger.

4.1 Case 8: Seniorpas i Køge Kommune

4.1.1 Indhold og formål

Køge Kommune giver førtids- og folkepensionister mulighed for økonomisk støtte ved brug af aftenskolernes tilbud i kommunen. Denne tilskudsordning kalder Køge Kommune for 'seniorpas'. Seniorpasset giver indehaveren et tilskud på 280 kroner årligt ved deltagelse i aktiviteter på kommunens aftenskoletilbud, eksempelvis hos FOF Køge Bugt (Folkeligt Oplysnings Forbund). Der ydes kun 1 seniorpas til pensionisten hvert kalenderår.

Formålet med seniorpasset er at give 'økonomisk trængte pensionister' økonomisk støtte til at deltage i aftenskolernes tilbud (Koege.dk, tilskud og puljer).

For at sætte tilskuddet på 280 kr. årligt i relation til priserne for at deltage i FOF Køge Bugts tilbud gives her et par eksempler på, hvad det koster at deltage: 20 lektioner engelsk undervisning koster 815 kr., mens 20 lektioner i foto koster 975 kr. (2018-priser). I tekstboksen herunder gives et eksempel på nabokommunen Ishøjs tilskudsordning til pensionisters deltagelse i aktiviteter på aftenskoler. Eksemplet er medtaget for at vise det spænd, der kan være mellem kommunernes tilskudsordninger på aftenskoleområdet, selv inden for samme aftenskoleudbyder, i dette tilfælde FOF Køge Bugt, der ud over Køge og Ishøj kommuner også dækker Greve Kommune.

Ishøj Kommune, der også er dækket af FOF Køge Bugt, har en anden tilskudsordning til kommunens pensionister. Her gives pensionister fx et tilskud på højst 800 kr. pr. kalenderår, mod en egenbetaling på 50 kr. pr. hold. Det er et krav, at aftenskolen ligger i selve Ishøj Kommune (Ishøj Kommune, Aftenskoler).

4.1.2 Kriterier for adgang til ordningen

Det er kun pensionister, som modtager enten folkepension eller førtidspension, der kan ansøge om et seniorpas. Dermed er fx pensionister med privat pension eller tjenestemandspension ikke berettiget til tilskuddet (Køge Kommune, Tilskud og puljer). Det vil sige, at ordningen ikke opererer med indkomst- eller formuekriterier, hvorfor tilskuddet gives til alle pensionister uanset indkomst.

Seniorpasset gives endvidere kun til pensionister bosiddende i Køge Kommune, selvom borgere fra andre kommuner også kan anvende kommunens aftenskoletilbud. Dette vil i givet fald blive til fuld pris. Ligeledes kan man ikke anvende seniorpasset til aftenskoletilbud, der ligger i andre kommuner. Slutteligt kan seniorpasset ikke anvendes til foredrag eller udflugter udbudt af aftenskolerne (FOF Køge Bugt, Praktiske oplysninger).

Hos FOF Køge Bugts aftenskoletilbud i Køge Kommune benytter cirka 300 pensionister sig årligt af seniorpasset (interview med leder af FOF Køge Bugt).

4.1.3 Ordningens administration

Det er Kultur- og Idrætsudvalget i Køge Kommune, der fastsætter retningslinjerne for seniorpasset, mens de forskellige udførende aktører (fx aftenskoler i kommunen) administrerer tildelingen af seniorpasset.

Ansøgning sker til den konkrete aftenskoleudbyder. FOF Køge Bugt oplyser, at borger ved ansøgning om seniorpasset udfylder en tro- og love erklæring på, at de modtager førtids- eller folkepension. Ansøgningen, der påføres CPR-nr., indsendes efterfølgende til Køge Kommune som dokumentation. Kommunen får derved mulighed for at tjekke ansøgernes pensionsstatus, og det er dermed også kommunerne og ikke fx aftenskolerne, der er ansvarlige for at sikre, at borgene rent faktisk opfylder kriterierne for at modtage seniorpasset. Hvert år indsender aftenskolerne en liste til kommunen over antallet af bevilgede seniorpas, som derefter refunderer beløbet for dem (interview med leder af FOF Køge Bugt).

Kommunerne giver forskellige tilskud til aftenskolernes drift, eksempelvis til dækning af lokale- og medarbejderudgifter. Jf. § 8a i Folkeoplysningsloven kan kommunalbestyrelserne derudover beslutte at yde særlige tilskud med henblik på at nedsætte deltagerbetalingen for særlige grupper, herunder pensionister. Der er, som eksemplet fra Ishøj Kommune også eksemplificerer, stor forskel på, hvor meget kommunerne giver i tilskud til pensionister.

Den folkeoplysende voksenundervisning (og det frivillige foreningsliv) er reguleret i Folkeoplysningsloven. Den folkeoplysende virksomhed kan i princippet have en hvilken som helst karakter, men hvis der skal gives økonomisk støtte fra kommunen eller staten, skal den folkeoplysende virksomhed opfylde en række betingelser omkring den virksomhed, de bedriver (i forhold til fx arten af tilbud samt organisering, bestyrelse o.l.).

4.2 Case 9: Odsherred Kommunes aftenskoler

4.2.1 Indhold og formål

Førtids- og folkepensionister i Odsherred Kommune har også mulighed for at få et økonomisk tilskud til deltagelse i aftenskoleundervisning i kommunen. Tilskuddet består af 450 kroner årligt til hel eller delvis betaling af ét aftenskolekursus på en aftenskole, der modtager tilskud fra Odsherred Kommune (Odsherred Kommune, Pensionisttilskud). Prisniveauet for aftenskoleundervisning i Odsherred Kommune, fx hos FOF Odsherred, svarer til prisniveauet hos FOF Køge Bugt i den foregående case.

4.2.2 Kriterier for adgang til ordningen

Det økonomiske tilskud er målrettet kommunens pensionister, der således skal være bosiddende i kommunen ved kursusstart. For førtidspensionister er der ikke tilknyttet yderligere kriterier. Folkepensionister derimod er kun berettiget til tilskuddet, hvis de modtager ældrecheck, og dette uanset gradueringen af denne.

Som tabel 4.1 herunder viser, så er satserne for førtidspension og folkepension forskellige, og selv med maksimal ældrecheck, der i 2017 var på 16.900 kr. årligt før skat, er niveauet for folkepensionen betydeligt lavere end førtidspensionen. Det betyder, at der er forskellige indkomstkriterier for førtidspensionister og folkepensionister i denne case.

Tabel 4.1 Førtids- og folkepension pr. måned i kr. før skat (2017)

Folkepension pr. måned før skat	Enlige	Gifte/samlevende
Grundbeløb	6.160 kr.	6.160 kr.
Pensionstillæg	6.551 kr.	3.223 kr.
I alt	12.711 kr.	9.383 kr.
Førtidspension ¹ (nye ordning) pr. måned før skat	18.142 kr.	15.650 kr.

Note: 1) Førtidspension tilkendt før 1.1.2003 indebærer samme satser som folkepensionens grundbeløb og pensionstillæg. Derudover har førtidspensionister på denne ordning mulighed for at opnå en række tillægsydelse til pensionen, fx et invaliditetsbeløb. De fleste af disse tillæg bortfalder ved overgang til folkepension med undtagelse af erhvervsudygtighedsbeløbet. Det medfører, at førtidspension på gammel ordning før skat for enlige er på mellem 15.650 og 19.835 kr. pr. måned (2017) (VEJ nr. 10143 af 16/11/2016).

Kilde: VEJ nr. 10143 af 16/11/2016.

Ud over det nævnte indkomstkriterium ydes tilskuddet kun til deltagelse i aftenskoleaktiviteter, der afvikles i kommunen på aftenskoler, der modtager tilskud fra Odsherred Kommune.

4.2.3 Ordningens administration

Tilskuddet modregnes af aftenskolen ved pensionistens betaling af det ønskede aftenskolekursus.

I Odsherred Kommune er der (i modsætning til fx seniorpasset i Køge Kommune) krav om fremvisning af pensionsmeddelelse til aftenskoleudbyderen som dokumentation for, at ansøgeren modtager førtidspension eller ældrecheck. Pensionsmeddelelsen udsendes årligt og ved indkomstændringer til både førtids- og folkepensionister. For folkepensionister indeholder pensionsmeddelelsen endvidere oplysninger om den personlige tillægsprocent samt dokumentation for, hvorvidt pensionisten modtager ældrecheck.

Endvidere skal pensionisten afgive en tro- og loveerklæring til aftenskolen om, at vedkommende er bosiddende i Odsherred Kommune og modtager ældrecheck eller førtidspension.

Aftenskolerne kan efterfølgende og løbende indsende ovenstående formularer til Kultur- og Fritidsforvaltningen i Odsherred Kommune, som efterfølgende refunderer beløbet til aftenskolerne (Odsherred Kommune, Vejledning).

Kommunerne giver forskellige tilskud til aftenskolernes drift, eksempelvis til dækning af lokale- og medarbejderudgifter. Jf. § 8a i Folkeoplysningsloven kan kommunalbestyrelserne derudover beslutte at yde særlige tilskud med henblik på at nedsætte deltagerbetalingen for særlige grupper, herunder pensionister. Der er, som eksemplet fra Ishøj Kommune også eksemplificerer, stor forskel på, hvor meget kommunerne giver i tilskud til pensionister.

Den folkeoplysende voksenundervisning (og det frivillige foreningsliv) er reguleret i Folkeoplysningsloven. Den folkeoplysende virksomhed kan i princippet have en hvilken som helst karakter, men hvis der skal gives økonomisk støtte fra kommunen eller staten, skal den folkeoplysende virksomhed opfylde en række betingelser omkring den virksomhed, de bedriver (i forhold til fx arten af tilbud og organisering, bestyrelse o.l.).

4.3 Case 10: Pensionistrabat i Frederiksberg Svømmehal

4.3.1 Indhold og formål

I Frederiksberg Svømmehal er der forskellige udformninger af rabatter til folkepensionister. Formålet med rabatterne er at sikre, at folkepensionister får råd til at benytte svømmehallen (Kultur- og Fritidsudvalget, Frederiksberg, 27.11.2017). Heri ligger bl.a., at nogle folkepensionister har mulighed for gratis adgang i svømmehallen på visse tidspunkter. Pensionistrabatterne er besluttet politisk i kommunen, herunder både rabatternes størrelse, adgangskriterier og, hvordan rabatmulighederne tilknyttes kapacitetshensyn (Frederiksberg Svømmehal, Pensionistpriser).

For folkepensionister er der en række forskellige rabatformer, der igen er knyttet an til forskellige kriterier, herunder bopælsadresse, indkomst og tidspunktet, hvor svømmehallen frekventeres. Hvor en almindeligt betalende voksen fx betaler 44 kr. for en enkeltbillet, skal folkepensionister – afhængig af de her nævnte kriterier – betale mellem 0 og 31 kr. Alle folkepensionister bosiddende i Frederiksberg Kommune kan således købe enkeltbilletter med rabat i hele svømmehallens åbnings-tid, men størrelsen på rabatten afhænger af tidspunktet for besøget:

- Mandag til fredag mellem 7 og 15 betaler kommunens folkepensionister fx 20 kroner for en enkeltbillet, mens de på øvrige tidspunkter betaler 31 kr. for en enkeltbillet.
- Folkepensionister bosiddende i kommunen og med helbredstillægskort tilbydes gratis adgang på hverdage mellem 7 og 15. På alle øvrige tidspunkter opnår denne gruppe samme rabat som kommunens pensionister uden helbredstillægskort, dvs. enkeltbilletter til 31 kr.
- Folkepensionister, der ikke er bosiddende i kommunen, kan købe en enkeltbillet til 31 kr. på hverdage mellem 7 og 15, mens de på alle andre tidspunkter betaler normalpris, dvs. 44 kr. for en enkeltbillet.

Den største rabat gives således til folkepensionister med helbredstillægskort bosiddende i kommunen, og kommunen anvender aktivt pensionistrabatterne ud fra et kapacitetshensyn, hvor størst rabat gives uden for spidsbelastningstidspunkterne (Ibid.).

4.3.2 Kriterier for adgang til ordningen

Som vist herover er der en række kriterier tilknyttet muligheden for at opnå de forskellige rabatmuligheder i Frederiksberg Svømmehal, hvoraf det at være folkepensionist og modtage helbredstillæg¹⁵ er adgangskriterie for at opnå den højeste rabat. Helbredstillægget er reguleret i lov om social pension og er en mulighed for folkepensionister (§ 14a i LBK nr. 1208 af 17/11/2017) og førtidspensionister¹⁶ på den gamle ordning (§ 18 i LBK nr. 1209 af 17/11/2017) med en personlig tillægsprocent på mere end 0. Størrelsen af helbredstillægget afhænger af den personlige tillægsprocent (se case 4 om folkepension) og følger dermed de samme indkomstkriterier. Indkomstkriterierne knyttet til folkepensionens pensionstillæg og dermed også den personlige tillægsprocent medfører en personlig tillægsprocent på 0, hvis man er enlig og har indkomster på 69.800 kr. eller mere årligt ud over pensionen eller som gift/samlevende har indkomster på 140.000 kr. årligt ud over pensionen (2017). Derudover er der ved helbredstillægget et krav om, at pensionisten eller ægtefælle/samlevers samlede likvide formue ikke overstiger 84.300 kr. (2017) (VEJ nr. 53 af 31/08/2007; VEJ nr. 10143 af 16/11/2016).

Da helbredstillægget kun tildeles ved en personlig tillægsprocent over nul, opererer Frederiksberg Svømmehal således med en indkomstbestemt rabat til visse pensionister, der kræver en indkomst under de her nævnte beløb.

Hvis en pensionist modtager helbredstillæg, fremgår tillægsprocenten af det såkaldte helbredstillægskort (kaldes i nogle kommuner også fx 'helbredstilskudskort' o.l.). Helbredstillægskortet udeliveres af kommunen.

4.3.3 Ordningens administration

Pensionister skal fremvise relevant dokumentation ved køb af rabatteret billet. Pensionister fra Frederiksberg med helbredstillægskort skal fremvise dette samt sygesikringskort. Pensionister uden helbredstillægskort fra både Frederiksberg og andre kommuner skal fremvise dokumentation for, at de er pensionister. Denne dokumentation kan ifølge Frederiksberg Svømmehal eksempelvis være pensionistkort fra kommunen, sygesikringskort eller buskort (Frederiksberg Svømmehal, Pensionistpriser).

Kommunalbestyrelsen, effektueret via det kommunale Kultur- og fritidsudvalg samt forvaltningen, yder økonomisk støtte til den kommunalt drevne svømmehal, herunder til dækning af udgifter forbundet med de ydede rabatter til pensionister.

---

¹⁵ Helbredstillægget udgør op til 85 % af egen andel af udgifter til medicin, tandlæge, høreapparat, fysioterapi, fodterapi, psykologhjælp og kiropraktorbehandling, hvortil der er ydet tilskud efter Sundhedsloven.

¹⁶ Helbredskort eller ej så er Frederiksberg Svømmehals pensionistrabatter målrettet alderspensionister. Førtidspensionister har således ikke adgang til rabatterne.

4.4 Case 11: Københavns museer

4.4.1 Indhold og formål

Københavns Borgerrepræsentation har i forbindelse med fastlæggelsen af budgettet for 2018 indgået aftale om at give gratis indgang i 2018 til både førtids- og folkepensionister på tre Københavnske museer: Thorvaldsens Museum, Nicolaj Kunsthal og Københavns Museum. I årene op til 2018 indgik pensionistrabatter ikke i museernes prispolitikker. Således betalte alle fuldt betalende gæster (undtaget fx børn og studerende) ved køb af billet på henholdsvis Thorvaldsens Museum og Nicolaj Kunsthal i 2017 70 kr. for en entrebillet. (Københavns Museum har været lukket siden 2015 pga. flytning af samlingen til en ny lokalitet og forventes genåbnet i løbet af 2018).

Formålet med at give førtids- og folkepensionister gratis adgang til de tre museer i 2018 skrives af Kultur- og Fritidsudvalget ind i en større kulturpolitisk sammenhæng, der handler om lige adgang til byens kultur- og fritidstilbud uanset fx alder og sociale forhold (Kultur- og Fritidsudvalget, København, 9.11.2017). eller, som den daværende Kultur- og fritidsborgmester udtrykte det: "Økonomi skal ikke være en hindring for kulturelle oplevelser" (Politiken, 11.9. 2017).

4.4.2 Kriterier for adgang til ordningen

De eneste kriterier, der er for at modtage rabatten, og dermed gratis at kunne besøge de her nævnte museer, er, at man modtager enten førtidspension eller folkepension. Der er ikke tilknyttet indkomstkriterier, så rabatten gives til alle pensionister uagtet indtægt og formue. Der er heller ikke krav om bopæl i Københavns Kommune (interview med medarbejder i Kultur- og Fritidsforvaltningen).

4.4.3 Ordningens administration

Denne rabatordning administreres af de enkelte museer, der i 2018 ikke billetterer førtids- og folkepensionister. Dog registreres besøgsdata med henblik på at vurdere det faktiske antal pensionister, der gør brug af muligheden, med henblik på at kunne opstille et beregningsgrundlag fremadrettet, såfremt det politisk besluttet at fortsætte ordningen.

Ved besøg på et af museerne skal alderspensionister fremvise sundhedskort eller lignende, mens førtidspensionister skal forevise dokumentation for tildelt førtidspension, fx pensionsmeddelelse eller legitimationskort fra DSB.

Denne rabatordning er finansieret af Københavns Kommune. Som led i den kommunale budgetaftale for 2018 blev der givet en etårig bevilling på 300.000 kr. til at dække museernes forventede indtægtstab (Kultur- og Fritidsudvalget, København, 9.11. 2017).

4.5 Case 12: Den Blå Planet

4.5.1 Indhold og formål

Den Blå Planet, Danmarks Akvarium ligger i Tårnby Kommune på Amager. Den Blå Planet opererer med en lang række rabatmuligheder til forskellige målgrupper, hvoraf pensionister tilbydes 3 forskellige rabatmuligheder under forskellige vilkår.

4.5.2 Kriterier for adgang til ordningen

Den Blå Planet tilbyder rabat på årskort for pensionister 65+. Rabatten opnås mod fremvisning af dokumentation i Billetsalget. Førtdspensionister kan ligeledes opnå seniorrabat ved køb af årskort. Hvor en almindeligt betalende voksen betaler 365 kr. for et årskort, betaler førtds- og folkepensionister 335 kr. (2017).

Alle borgere i Tårnby Kommune tilbydes ekstra rabat på årskortet, fordi kommunen lægger grund til Den Blå Planet. Denne rabat er for alle grupper cirka 50 %, således at førtds- og folkepensionister bosiddende i Tårnby Kommune betaler 170 kr. (2017) for et årskort. Denne rabat kræver både dokumentation for bopælsadresse i kommunen og fremvisning af pensionskort, eller for folkepensionister blot sundhedskort. (Den Blå Planet, Rabatordninger).

4.5.3 Ordningens administration

Den Blå Planet forestår selv al administration omkring rabatordningerne, herunder i forhold til at indgå i aftaler om rabatordninger for specifikke målgrupper, eksempelvis med Tårnby Kommune.

Den Blå Planet er en erhvervsdrivende fond og dermed en selvejende institution (Den Blå Planet, 2016). Der ydes ikke offentlige tilskud som direkte kompensation for de forskellige rabatordninger, som det fx ses i nogle af de øvrige cases på kulturområdet. Dermed finansierer Den Blå Planet selv rabatterne.

4.6 Case 13: Medielicens

4.6.1 Indhold og formål

Alle husstande betaler, uanset størrelse og indkomst, det samme i licens. Der skal således kun betales én licens pr. husstand, uanset hvor mange fx fjernsyn eller computere man har. Men visse førtds- og folkepensionister er berettigede til nedsat medielicens efter ansøgning til DR Licens. Rabatmuligheden, der består i en halvering af medielicensbetalingen, har til formål at lette udgifterne for økonomisk trængte pensionister (Socialudvalget 2013-14). Medielicensen koster 2.492 kr. årligt i 2017. Det betyder, at borgere, der er berettiget til nedsat medielicens, betaler 1246 kr. årligt. Prisen på medielicens reguleres hvert år som følge af de almindelige pris- og lønstigninger. Reguleringen følger forbrugerprisindekset, og fra 2017 til 2018 er prisen reguleret med 1,4 % (Danmarks Radio).

4.6.2 Kriterier for adgang til ordningen

Folkepensionister og førtdspensionister tilkendt førtdspension før 1.1.2003 er berettiget til nedsat medielicens efter ansøgning, hvis de har en personlig tillægsprocent på 100, efter lov om social pension eller lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtdspension mv. (BEK nr. 1580 af 27/12/2014).

Adgangen til den nedsatte medielicens er således ikke kun aldersbetinget, da også førtdspensionister på den gamle ordning, dvs. tilkendt før 1.1.2003, har adgang til nedsættelse af licensbetalingen. Ordningen er endvidere også direkte relateret til indkomst gennem kravet om en personlig tillægsprocent på 100. En personlig tillægsprocent på 100 forudsætter, at pensionisten ikke har indtægter ud over pensionen, der overstiger 20.100 kr. for enlige eller 39.800 kr. for samlevende i 2017. Tabel 4.2 herunder viser folkepensionen for henholdsvis enlige og gifte eller samlevende samt indkomstgrænserne for at have en personlig tillægsprocent på 100 og således være berettiget til nedsat medielicens.

Tabel 4.2. Folkepension pr. måned før skat og indkomstgrænse for en personlig tillægsprocent på 100

Folkepension pr. måned før skat	Enlige	Gift/samlevende
Grundbeløb	6.160 kr.	6.160 kr.
Pensionstillæg	6.551 kr.	3.223 kr.
I alt	12.711 kr.	9.383 kr.
Personlig tillægsprocent	Indkomst ud over folkepensionen, enlig	Indkomst ud over folkepensionen, Gift / samlevende, tilsammen
100 %	20.100 kr.	39.800 kr.

Det er dermed kun de økonomisk dårligst stillede førtids- og folkepensionister, der er berettiget til denne rabat. Formue har ingen betydning for adgang til nedsat medielicens. Nedsættelsen bortfalder, hvis den personlige tillægsprocent ikke længere er 100. I 2014 opfyldte cirka 240.000 husstande kriteriet om en personlig tillægsprocent på 100 og var dermed berettigede til at modtage nedsat medielicens (Kulturministeriet, 2014). Antallet af modtagere af nedsat medielicens er dog mindre end antallet af berettigede, da ikke alle gør brug af muligheden. Eksempelvis oplyste DR Licens i 2016, at kun cirka 200.000 modtager nedsat medielicens (Ekstrabladet, 18.8. 2016).

4.6.3 Ordningens administration

Størrelsen af medielicensen fastsættes af kulturministeren efter tilslutning fra Folketingets Finansudvalg. I praksis sker dette gennem de flerårige mediepolitiske aftaler.

Rabatordningen administreres af DR Licens med inddragelse af kommunerne. Der skal udfyldes et ansøgningskema, der indsendes til DR Licens. Ansøgningskemaet fås hos Borgerservice i kommunerne og på www.dr.dk/licens. Inden ansøgningskemaet indsendes til DR Licens skal hjemkommunen attestere, at ansøgeren har en personlig tillægsprocent på 100. Dette sker ved underskrift og stempel på skemaet. Borgeren dokumenterer sin personlige tillægsprocent ved fremvisning af sin pensionsmeddelelse hos Borgerservice.

Når DR Licens har modtaget ansøgningen om nedsat medielicens, og betingelserne er opfyldt, bliver der fremsendt fremsendt licensopkrævninger med den nedsatte takst.

Det er pensionistens pligt at give DR Licens besked, hvis betingelsen for den nedsatte medierabat ændrer sig, dvs. hvis den personlige tillægsprocent ikke længere er 100. DR Licens har samtidig mulighed for at undersøge, hvorvidt personer, der betaler nedsat medielicens, stadig opfylder betingelserne for dette, da DR modtager oplysninger om den personlige tillægsprocent fra de kommunale registre én gang årligt ((Danmarks Radio). DR gives med § 24 i Bekendtgørelse om medielicens (BEK nr. 1580 af 27/12/2014) lovhjemmel til 'maskinel samkøring' med fx de kommunale indkomstregistre med henblik på at sikre, at modtagere af nedsat medielicens stadig opfylder betingelsen om en personlig tillægsprocent. Samkøringen skal anmeldes til Datatilsynet og ske efter reglerne i lov om behandling af personoplysninger.

Jævnfør § 69 stk. 4 i Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed finansierer staten det indkomsttab, den nedsatte licens til pensionister påfører de relevante medievirksomheder (LBK nr. 255 af 20/03/2014).

Forhandlingerne om det kommende medieforlig, der skal træde i kraft primo 2019, er ikke påbegyndt endnu, men regeringen har oplyst, at den ønsker at fjerne medielicensen, der i stedet forstås betalt over skatten ved at sænke personfradraget for alle borgere over 18 år. Det er samtidig blevet oplyst at muligheden for nedsat medielicens til pensionister ønskes bevaret. Hvordan denne ordning kommer til at blive administreret i fremtiden, herunder om der er overvejelser omkring en mindre manual ansøgningsprocedure end for nuværende, er endnu ikke fastlagt.

4.7 Opsamling på de seks cases på kulturområdet

På kulturområdet spænder de forskellige eksempler på særydelser over to forskellige kommunale ordninger for tilskud til pensionisters deltagelse i aftenskoletilbud, et idrætstilbud, et museum, Den Blå Planet og medielicens.

Alle ordningerne anvender kriterier ud over alder, men disse kriterier er forskellige i hver case:

I de to cases om tilskud til deltagelse i aftenskoletilbud i henholdsvis Køge og Odsherred Kommune er der tilknyttet et pensionsmodtagerkriterie, og begge ordninger tilbydes førtidspensionister såvel som folkepensionister. Men i Odsherred Kommune er modtagelse af ældrecheck endvidere et kriterie for folkepensionister. På den måde opstilles der forskellige indkomstkriterier for førtidspensionister og folkepensionister, da indkomstkravene er lempeligere for førtidspensionister.

I Frederiksberg Svømmehal er rabatordningen forbeholdt folkepensionister. Der opereres med flere forskellige rabattilbud til folkepensionisterne, hvor den mest favorable anvender et indkomstkriterie i form af krav om, at pensionisten modtager helbredstillæg. Størrelsen på helbredstillægget udregnes på baggrund af den personlige tillægsprocent, ligesom ældrechecken, og derfor anvendes der her præcis samme niveau for indkomstkriterier som for folkepensionister i Odsherred Kommunes aftenskoletilbud.

Københavns museer og Den Blå Planet tilbyder særydelser til både førtidspensionister og personer, der er fyldt 65 år. Også her opstilles der dermed forskellige kriterier for personer under og over 65 år, da der er pensionsmodtagerkriterier for personer under 65, mens der kun er et alderskriterie for borgere over 65 år.

For nedsat medielicens opereres både med et indkomstgrundlags- og et indkomstkriterium, da muligheden er forbeholdt folkepensionister med en personlig tillægsprocent på 100.

De forskellige ordninger administreres af hver udbyder, der kræver dokumentation dels for alder for borgere over 65 år, dels pensionsmeddelelse for borgere under 65 år. Her har Københavns museer valgt, at DSB Legitimationskortet, der af DSB anvendes som dokumentation for, at borgeren modtager førtidspension, også kan anvendes som dokumentation. I Frederiksberg Svømmehal skal pensionisten fremvise sit helbredstillægskort for at opnå den største rabat, ligesom at der for folkepensionister skal fremvises pensionsmeddelelse.

Undtaget fra de ovenstående dokumentationskrav medielicensen, hvor kommunen skal attestere, at borgeren er berettiget til nedsættelse på et særligt ansøgningskema.

5 Tværgående diskussion

5.1 Indledning

I de foregående kapitler er der beskrevet 13 forskellige rabat- eller tilskudsordninger målrettet ældre og pensionister. De 13 udvalgte cases har haft til formål at bidrage til at besvare undersøgelsens spørgsmål:

- Hvilke eksempler er der på særydelser til pensionister på de valgte områder?
- Hvad er ordningernes indhold, formål og betingelser for adgang til særydelsen?
- Hvordan administreres ordningerne, og, herunder, hvilke dokumentationskrav stilles der til borgeren?
- Hvordan er ordningerne finansieret?
- Hvilke fordele og ulemper kan der være forbundet med ordningernes administration?

Som gennemgangen viser, er der både forskelle og ligheder mellem ordningerne, ikke mindst i forhold til de forskellige adgangskriterier, eksempelvis at modtage pension, indkomstgrænser, dokumentationskrav, samt hvordan ordningerne er administreret. I dette kapitel sammenlignes de forskellige særydelser på tværs af de overordnede områder: offentlig transportområdet, socialområdet og kulturområdet. Først beskrives forskelle og ligheder på ordningerne, hvorefter nogle administrative fordele og ulemper, der kan være relevante at overveje i forbindelse med fase 2 af takstharmoseringerne, kort diskuteres. Dette drejer sig eksempelvis om de krav til dokumentation, der stilles til borgerne, og som gør det mere eller mindre besværligt at fremskaffe de påkrævede oplysninger.

5.2 Ligheder og forskelle på ordningerne

Tabel 5.1 herunder indeholder en skematisk sammenligning af de udvalgte særydelsers adgangskriterier samt dokumentationskrav.

Tabel 5.1 Oversigt over samtlige cases adgangskriterier og dokumentationskrav

Case	Kriterier (indkomst, formue, helbrestillæg, ældrecheck osv.)	Øvre Indkomstgrænse for at modtage ydelsen ¹	Formuegrænse	Dokumentation
1: Takst Vest	Førtidspension eller fyldt 65 år	-	-	Bevis for alder for 65+, pensionsmeddelelse for førtidspensionister
2: DSB/ Arriva	Førtidspension eller fyldt 65 år	-	-	DSB legitimationskort, pensionsmeddelelse
3: Fjernbusser	Førtidspension eller fyldt 65 år	-	-	Bevis for alder for 65+, pensionsmeddelelse for førtidspensionister
4: Folkepension	Indkomst	556.500 kr. årligt for grundbeløbet. 190.600-324.200 kr. årligt for pensionstillægget	-	-
5: Ældrecheck	Folkepension, indkomst, formue	69.800 kr. årligt for enlige, 140.000 kr. årligt for gifte/samlevende ud over folkepension	84.300 kr.	-
6: Boligyldelse	Førtidspension på gammel ordning eller folkepension, indkomst, formue. Derudover kriterier relateret til bolig og husstand.	Der er ikke faste grænser. Det afhænger bl.a. af boligens størrelse, husstandens størrelse, huslejniveau og indkomst	Ved formue over de fastsatte grænser forhøjes den årlige indkomst: Formuegrænse: 10 % af formue over 826.500 kr. 20 % af formue over 1.653.200 kr.	Lejekontrakt, undtagen for beboere i almene boligforeninger
7: Pas	Fyldt 65 år	-	-	Dokumentation for alder
8: Seniorpas i Køge Kommune	Førtidspension eller folkepension	-	-	Tro og love-erklæring
9: Odsherred Kommune aftenskolet	Enten førtidspension eller folkepension OG ældrecheck	Svarer til indkomst- og formuegrænserne ved ældrecheck	Svarer til formuegrænserne ved ældrecheck	Pensionsmeddelelsen fra Udbetaling Danmark. Tro og love-erklæring.
10: Frederiksberg Svømmehal	Folkepension som minimum, derudover helbrestillæg for højeste rabat	Svarer til indkomstgrænserne ved ældrecheck	Svarer til formuegrænserne ved ældrecheck	Helbrestillægskort, sygesikringskort. Folkepensionister uden helbrestillæg dokumenterer vha. sygesikringsbevis, pensionistkort o.l.
11: Københavns museer	Førtidspension eller fyldt 65 år	-	-	Bevis for alder for 65+, pensionsmeddelelse eller DSB legitimationskort for førtidspensionister
12: Den Blå Planet	Forskellige rabatmuligheder alt efter bopælskommune og om man modtager førtids- eller folkepension	-	-	Borgere 65+ skal dokumentere alder. Førtidspensionister skal anvende pensionsmeddelelsen. Borgere i Tårnby skal dokumentere adresse.
13: Medicicens	Folkepension og indkomst, i forhold til personlig tillægsprocent på 100	Enlig: 20.100 kr. årligt ud over folkepension. Gift/samlevende: 39.800 kr. årligt ud over folkepension.	-	Ansøgningskema attesteret af kommunen i forhold til personlig tillægsprocent

Note: 1) Før skat.

5.2.1 Kriterier for adgang til særydelsen

Som tabellen viser, er det kun i forbindelse med rabat ved pasudstedelse, at der anvendes et rent alderskriterie, da rabatten gives til alle over 65 år, uanset pensionsstatus og indkomst.

For en del af de øvrige cases gælder, at rabat- eller tilskudsordningen tilbydes både førtidspensionister og folkepensionister eller personer, der er fyldt 65 år. Det vil sige, at pensionistrabatten gives uafhængigt af pensionsmodtagerstatus for borgere over 65 år, mens borgere under 65 år skal modtage førtidspension for at være berettigede til rabatten. Case 13 om medielicens adskiller sig, i og med at denne rabat kun tilbydes folkepensionister, og samtidig kun såfremt folkepensionisten har en personlig tillægsprocent på 100, hvormed der også tilknyttes et indkomstkriterie.

Flere af ordningerne er tilknyttet den faktiske folkepensionsalder. Fra juli 2022 hæves folkepensionsalderen til 67 år, stigende gradvist til 68 år i 2031. Fra juli 2022 hæves aldersgrænsen for den nuværende rabat til personer 65+ hos DSB ligeledes til 67 år. Det vil sige, at aldersbetingelsen for borgere over 65 hos DSB rent faktisk følger folkepensionsalderen. Det samme er ekspliciteret i reglerne omkring muligheden for at få rabat ved pasudstedelse og -fornyelse. I de øvrige cases, der specifikt opstiller modtagelse af folkepension som et kriterie for adgang til ordningen, vil alderskriteriet for adgang til ordningen derfor også tilsvarende stige i takt med stigningen i folkepensionsalderen fremadrettet.

Ud over casen om medielicens anvender fem af ordningerne indkomst- og formuekriterier for adgang til ordningen som supplement til kriterierne vedrørende alder eller pensionsmodtagerstatus. Det drejer sig om casene vedrørende folkepension, ældrecheck, boligydelse og aftenskoler i Odsherred Kommune og Frederiksberg Svømmehal. Her er det værd at bemærke, at tre af casene anvender samme kriterier, da de knytter sig til den personlige tillægsprocent. Således er indkomst- og formuekriterierne de samme for ældrechecken, Odsherred Kommunes tilskud til aftenskoleundervisning og Frederiksberg Svømmehal, om end den sidstnævnte adskiller sig ved at stille krav om, at pensionisten modtager helbredstillæg, mens Odsherred Kommune blot stiller krav om, at borgeren modtager ældrecheck. De særydelser, der anvender yderligere indkomstkriterier som supplement til modtagelse af folkepension, er på den måde i højere grad målrettet pensionister med lav indkomst og formue.

5.3 Fordele og ulemper ved ordningernes kriterier og dokumentationskrav

5.3.1 Administration af indkomst- og formuekriterier

Det er naturligvis lettere at administrere ordninger, hvor kriterierne for adgang til ordningen er simple, for eksempel blot et alders- eller pensionsmodtagerkriterie, som det ses i mere end halvdelen af særydelserne i analysen. I de tilfælde skal borgeren oftest blot dokumentere alder, hvis han er over 65 år eller modtager førtidspension, hvilket primært gøres ved hjælp af den årligt udsendte pensionsmeddelelse fra Udbetaling Danmark.

Da kun seks cases indeholder indkomst- og formuekriterier for adgang til rabat- eller tilskudsordningen, er der således syv ordninger, der netop ikke har disse krav og derfor også tilbydes folk med højere indkomster eller formue, så længe de er målgruppe for ydelsen i øvrigt. Det er til dels de 'mindre' tilbud, fx nogle af casene på kulturområdet, der ikke opererer med nogen form for indkomstkriterier. Om årsagen hertil er, at administrationen af en indkomstbestemt rabatordning er for u håndterbar, har det ikke været muligt at belyse. Heller ikke på området for offentlig transport, hvor de tre

cases ikke er 'mindre' tilbud, men derimod store og regionale eller landsdækkende virksomheder, opereres der med nogen form for indkomst- eller formuekriterier. En løsning, som anvendes i flere cases, er at knytte indkomst- eller formuekriterier til eksisterende former for objektive indkomstvurderinger, primært dem, der er foretaget af Udbetaling Danmark i forbindelse med beregning af pension og diverse tillægsydelse.

I flere ordninger anvendes for eksempel den personlige tillægsprocent eller ydelser, der er betinget af den personlige tillægsprocent, bl.a. helbredstillæg og ældrecheck, som indkomstkriterie. Umiddelbart kan denne ordning altså formodes at have visse administrative fordele i forhold til at vurdere, hvorvidt en borger er berettiget til en given rabat eller ydelse. Den er nem at administrere for den rabat- eller tilskudsgivende aktør, dels fordi den er baseret på objektive kriterier, dels fordi Udbetaling Danmark står for selve beregningen, og dels fordi den er let dokumenterbar via pensionsmeddelelsen.

Ulempen ved at bruge den personlige tillægsprocent, ældrechecken eller helbredstillægget som bestemmende for adgangen til og størrelsen af en eventuel særydelse er, at det kun er førtidspensionister på den gamle ordning og folkepensionister, der er målgruppe for ydelserne. Førtidspensionister efter de nye regler modtager ét samlet pensionsbeløb og hører ikke under reglerne om personlig tillægsprocent, ældrecheck eller helbredstillæg (se også tabel 4.1.) Det medfører, at disse kriterier ikke kan anvendes i forhold til førtidspensionister efter de nye regler. Endvidere er det ikke alle pensionsmodtagere, der overhovedet modtager pensionstillægget. Dermed kan disse kriterier kun anvendes i forhold til pensionister med de laveste indkomster.

5.3.2 Dokumentation

Også dokumentationskravene svinger meget mellem de forskellige ordninger, men en specifik form for dokumentation går igen i næsten halvdelen af casene: pensionsmeddelelsen, der årligt udsendes af Udbetaling Danmark til samtlige førtids- og folkepensionister.

I casene anvendes pensionsmeddelelsen til at dokumentere, at borgeren rent faktisk modtager førtids- eller folkepension. Men pensionsmeddelelsen kan have yderligere anvendelse i forhold til at dokumentere, at en borger opfylder forskellige indkomstkriterier. Eksempelvis indeholder den oplysninger om borgerens indkomst, både pensionsindkomsten og yderligere indkomstoplysninger fra SKAT, og om den personlige tillægsprocent. Pensionsmeddelelsen kan således anvendes både som dokumentation for, at borgeren modtager pension, og niveauet for indtægt og formue, ligesom den kan anvendes som dokumentation for en given tillægsprocent.

Dokumentationskravene til borgeren har betydning for, hvor meget det kræver for den enkelte at kunne fremvise den nødvendige dokumentation, hvilket er relevant at overveje i forhold til målgrupperne for de aldersbetingede særydelser. Pensionsmeddelelsen kræver således meget lidt at fremvise, fordi den automatisk og uden ansøgning sendes til borgeren årligt. I Frederiksberg Svømmehal, hvor der er krav om fremvisning af helbredstillægskort, kræves der lidt mere. Dette i form af, at borgeren dels skal søge om selve helbredstillægget, dels skal sørge for at fremskaffe helbredstillægskortet via kommunen. Der er således ikke nødvendigvis (om end nogle kommuner muligvis har sørget for det) automatiserede procedurer omkring fremsendelse af denne dokumentationsform til borgeren. Ved ansøgning om nedsat medielicens stilles der også visse krav til borgeren i forhold til dokumentation, i og med at han skal have attesteret ansøgningskemaet til DR Licens af kommunen. Dermed kræves personligt fremmøde på et Borgerservicekontor, førend ansøgningskemaet kan indsendes.

Litteratur

Danmarks Radio. *Hvem kan få nedsat medielicens*: www.dr.dk/licens. Lokaliseret 12. 12. 2017.

Danmarks Statistik, (2017) *Nyt fra Danmarks Statistik: Folke- og førtidspension 2017*: www.dst.dk/da/Statistik/nyt/23799. Lokaliseret 13. 1. 2018.

Den Blå Planet (2016) *Årsberetning*. København: Den Blå Planet.

Den Blå Planet. *Rabatordninger*: <https://denblaaplanet.dk/besog-os/priser-og-abningstider/rabatordninger/>. Lokaliseret 11. 1. 2018.

Ekstrabladet, 18.8. 2016. *Har du tjekket: tusinder kan få nedsat licensen men de ved det ikke*: <https://ekstrabladet.dk/kup/elektronik/teknologi/har-du-tjekket-tusinder-kan-faa-nedsat-licensen-men-de-ved-det-ikke/6245115>. Lokaliseret 12. 11. 2018.

FOF Køge Bugt. *Praktiske oplysninger*. www.fof.dk/kogebugt/praktiske%20oplysninger. Lokaliseret 10. 10. 2017.

Frederiksberg Kommune, Kultur- og Fritidsudvalget. *Mødereferat*. www.frederiksberg.dk/referat-tilmodet-i-kultur-og-fritidsudvalget-den-27-november-2017. Lokaliseret 4. 1. 2018.

Frederiksberg Svømmehal. *Pensionist-priser*. <http://svoemmehal.frederiksberg.dk/priser/pensionist-priser>. Lokaliseret 4. 1. 2018.

Ishøj Kommune. *Aftenskoler*. www.ishoj.dk/aftenskoler . Lokaliseret 12. 10. 2017.

Jyllandsposten, 18.11. 2016. *Museer har fjernet pensionistrabatten*: <https://jyllands-posten.dk/aarhus/kultur/ECE9160516/museer-har-fjernet-pensionistrabatten/>.

Kulturministeriet (2014) *Nuværende alternativer til den nuværende licensfinansiering af DR og de regionale TV2 virksomheder mv. Rapport fra arbejdsgruppe nedsat i henhold til medieaftale 2012-2014*. København: Kulturministeriet: https://kum.dk/uploads/tx_templavoila/Licensrapport%20endelig.pdf. Lokaliseret 16. 11. 2017.

Københavns Kommune, Kultur- og Fritidsudvalget. *Mødereferat*: www.kk.dk/indhold/kultur-og-fritidsudvalgets-modemateriale/09112017/edoc-agenda/5bf45e89-7fb5-4174-8a38-3907eb597b94/43edf4d5-7de4-4d27-937d-ed45b4ae1bc6. Lokaliseret 18. 12. 2017.

Køge Kommune. *Søg tilskud, puljer, fritidspas og seniorpas*: www.koerge.dk/borger/Kultur-og-fritid/soeg-Tilskud-og-puljer.aspx?allowCookies=1. Lokaliseret 10. 10. 2017.

Louisiana. *Klubkort*: www.louisiana.dk/k%C3%B8b-klubkort. Lokaliseret 16. 1. 2018.

Odsherred Kommune. *Pensionisttilskud*: odsherred.dk/borger/kultur-og-fritid/tilskud-og-puljer/pensionisttilskud. Lokaliseret 15.10. 2017.

Odsherred Kommune. *Vejledning til aftenskoler*: www.odsherred.dk/borger/kultur-og-fritid/tilskud-og-puljer/pensionisttilskud/vejledning-til-aftenskoler. Lokaliseret 15. 10. 2017.

Politiken, 11. 9. 2017. *Snart bliver det gratis at gå på museum for hovedstadens pensionister*. <http://politiken.dk/ibyen/art6104558/Snart-bliver-det-gratis-at-g%C3%A5-p%C3%A5-museum-for-hovedstadens-pensionister>. Lokaliseret 2. 11. 2017.

Politiken, 28. 11. 2012. *Magtfuld trio vil fjerne busrabat til rige ældre*: <https://politiken.dk/indland/politik/art5419611/Magtfuld-trio-vil-fjerne-busrabat-til-rige-%C3%A6ldre>.

Socialministeriet (2002) *Nøgletal på det sociale område april 2002*. København: Socialministeriet Økonomisk Statistisk Kontor.

Socialudvalget (2013-14) *SOU Alm. del endeligt svar på spørgsmål 140. Bilag: Liste over økonomiske fordele (ydelse, nedsat betaling eller skat, tilskud og fradrag), der er aldersbetingede fra 50 år og opefter*. Folketingets Socialudvalg.

Thinggaard Express. *Ekspresbus rute 980*: www.ekspresbus.dk/rute980.asp#takster. Lokaliseret 12. 10. hvor rejsevilkårene vest for og over Storebælt ændres i marts 2018

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen (2017a) *Fortsat vækst i antallet af fjernbuspassagerer*: www.trafikstyrelsen.dk/DA/Presse/Nyhedsarkiv/Kollektiv-Trafik/2017/11/Fortsat-vaekst-i-antallet-af-fjernbuspassagerer.aspx Lokaliseret 12. 10. 2017.

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen (2017b) *Fjernbus. Kontrakt om offentlig tjeneste*: <https://www.trafikstyrelsen.dk/DA/Kollektiv-Trafik/Fjernbus.aspx> lokaliseret 12. 10. 2017.

Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen (2017c). *Trafikstyrelsens kontrakt med operatørerne*. www.trafikstyrelsen.dk/~media/Dokumenter/06%20Kollektiv%20trafik/14%20fjernbus/Standardkontrakt%202017.pdf Lokaliseret 12. 10. 2017.

Transport-, Bygnings- og Boligministeriet (2016) *Nu bliver taksterne enklere i Vestdanmark*: www.trm.dk/da/nyheder/2016/nu-bliver-taksterne-enklere-i-vestdanmark. Lokaliseret 10. 12. 2017.

Transportministeriet (2015) *Kontrakt mellem Transportministeriet og DSB om trafik udført som offentlig service i perioden 2015-2024*: <https://www.trm.dk/da/publikationer/2015/dsb-trafikkontrakt>. Lokaliseret 23. 11. 2017.

Velfærdskommissionen (2006) *Fremtidens velfærd – vores valg*. Analyserapport. København.

Økonomi- og Indenrigsministeriet (2013) *Ældres økonomiske vilkår. Økonomisk analyse nr. 16*. København: Økonomi- og Indenrigsministeriet: <http://www.oim.dk/media/18552/16-oekonomisk-analyse-aeldres-oekonomiske-vilkaar.pdf>. Lokaliseret 12. 10. 2017.

Lovgivning:

BEK nr. 751 af 19/06/2016. *Bekendtgørelse om kompensation for rabatter til bestemte passagergrupper i fjernbustrafikken*. Ressortministerium: Transport-, Bygnings- og Boligministeriet.

BEK nr. 1580 af 27/12/2014. *Bekendtgørelse om medielicens*. Ressortministerium: Kulturministeriet.

BEK nr. 1591 af 15/12/2017. *Bekendtgørelse om statsrefusion og tilskud samt regnskabsaflæggelse og revision på visse områder inden for Børne- og Socialministeriets, Beskæftigelsesministeriets, Udlændinge- og Integrationsministeriets og Transport-, Bygnings- og Boligministeriets ressortområder*. Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

BEK Nr. 1617 af 15. december 2016. *Bekendtgørelse om statsrefusion og tilskud samt regnskabsaflæggelse og revision på visse områder inden for Børne- og Socialministeriets, Beskæftigelsesministeriets, Udlændinge- og Integrationsministeriets, Transport-, Bygnings- og Boligministeriets og Undervisningsministeriets ressortområder.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

LBK nr. 76 af 19/01/2017. *Bekendtgørelse af lov om pas til danske statsborgere mv.* Ressortministerium: Justitsministeriet.

LBK nr. 174 af 24/02/2016. *Boligstøtteleven.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

LBK nr. 255 af 20/03/2014. *Bekendtgørelse af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed.* Ressortministerium: Kulturministeriet.

LBK nr. 798 af 28/06/2007. *Bekendtgørelse af lov om offentlige betalinger mv.* Ressortministerium: Finansministeriet.

LBK nr. 854 af 11/07/2011. *Bekendtgørelse af lov om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde og daghøjskoler samt om Folkeuniversitetet (Folkeoplysningsloven).* Ressortministerium: Kulturministeriet.

LBK nr. 1208 af 17/11/2017. *Lov om social pension.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

LBK nr. 1209 af 17/11/2017. *Bekendtgørelse af lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

Lovforslag L 166, 2013. *Forslag til lov om ændring af lov om social pension, lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension mv., lov om individuel boligstøtte og lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag (Anvendelse af indkomstregisteret ved indtægtsregulering af social pension og boligstøtte mv.).* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

VEJ nr. 53 af 31/08/2007. *Pensionsvejledningen.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

VEJ nr. 103 af 23/10/2002. *Boligstøttevejledningen.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet.

VEJ nr. 10143 af 16/11/2016. *Vejledning om regulering pr. 1. januar 2017 af satser på Beskæftigelsesministeriets område.* Ressortministerium: Beskæftigelsesministeriet

**VIDEN I
VELFÆRD**

DET NATIONALE FORSKNINGS-
OG ANALYSECENTER FOR VELFÆRD